

Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему

**Облік та аналіз доходів, витрат та фінансових результатів діяльності
сільськогосподарських підприємств**

Виконала: студентка 4 курсу, групи ОО-42
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Марук Оксана Василівна

Керівник: к.е.н., доц. **Благун С.І.**

Рецензент: к.е.н., доц. **Плець І.І.**

Івано-Франківськ – 2025 р.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Інститут, факультет _____ Економічний факультет
Кафедра _____ Обліку і оподаткування
Освітній рівень _____ Бакалавр
Спеціальність _____ 071 Облік і оподаткування

ЗАТВЕРДЖУЮ

07 листопада 2024 р.

Завідувач кафедри _____

Баланюк І.Ф.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Марук Оксані Василівні

1. Тема роботи: «Облік та аналіз доходів, витрат та фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств»

Керівник роботи: к.е.н., доцент Благун Семен Іванович

2. Перелік питань, які потрібно розробити (детальний план дипломної роботи):

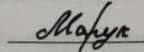
- уточнити економічну сутність категорій «доходи», «витрати» та «фінансові результати»;
- систематизувати підходи до класифікації та облікового відображення доходів, витрат і фінансових результатів діяльності підприємства;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення обліку доходів, витрат і фінансових результатів діяльності підприємства;
- дослідити особливості ведення обліку доходів, витрат і фінансових результатів діяльності в умовах функціонування сільськогосподарського підприємства, а також їх відображення у фінансовій звітності;
- здійснити аналіз динаміки та структури доходів, витрат і фінансових результатів;
- оцінити рентабельність діяльності підприємства та визначити напрями її покращення;
- запропонувати підходи до антикризового управління у сфері агробізнесу.

3. Дата видачі завдання 05.11.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Стан виконання
1	Розділ 1. «Теоретичні основи обліку та аналізу доходів, витрат і фінансових результатів діяльності підприємства»	17.02.2025 р.	
2	Розділ 2. «Особливості обліку доходів, витрат і фінансових результатів діяльності ТОВ «Гарасимів Агро»	18.03.2025 р.	
3	Розділ 3. «Аналіз доходів, витрат і фінансових результатів ТОВ «Гарасимів Агро»	21.04.2025 р.	

Студент

Марук О.В.

Викладач

Благун С.І.

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ВІДГУК

наукового керівника, кандидата економічних наук, доцента
Благуна Семена Івановича
на кваліфікаційну роботу здобувачки першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти

Марук Оксани Василівни

на тему

«Облік та аналіз доходів, витрат та фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств»

На сучасному етапі економічного розвитку України в умовах реальної самостійності суб'єктів господарювання все більшого значення набуває реалізація принципів самоокупності та самофінансування. Основним фактором реалізації зазначених принципів є формування достатнього розміру фінансових результатів, які одночасно завершують цикл діяльності підприємства та виступають необхідною умовою наступного циклу. З таких міркувань можна вважати, обрана тема кваліфікаційного дослідження є актуальною та такою, що має практичне значення.

У кваліфікаційній роботі спостерігається чітко поставлена мета і завдання дослідження, визначено предмет та об'єкт, сформульовано висновки та запропоновано рекомендації щодо підвищення прибутковості діяльності агрофірми.

У першому розділі «Теоретичні основи обліку та аналізу доходів, витрат і фінансових результатів діяльності підприємства» авторка розглядає сутність доходів, витрат і фінансових результатів та їх значення у стратегії розвитку підприємства. Окрім того, описує класифікацію означених об'єктів дослідження з метою їх обліку та аналізу, а також розкриває організаційні основи обліку та аналізу доходів, витрат і фінансових результатів підприємства.

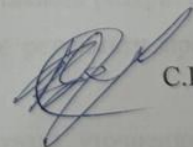
У другому розділі «Особливості обліку доходів, витрат і фінансових результатів діяльності ТОВ «Гарасимів Агро» здобувачка досліджує порядок синтетичного і аналітичного обліку доходів і витрат сільськогосподарського підприємства. Детально висвітлено особливості відображення цих процесів у фінансовій звітності агрофірми.

У третьому розділі «Аналіз доходів, витрат і фінансових результатів ТОВ «Гарасимів Агро» здійснено аналіз динаміки і структури доходів, витрат та фінансових результатів діяльності агрофірми. Детально проведено оцінку показників рентабельності діяльності господарства та запропоновано шляхи їх підвищення. Окрім того, автор описав кроки впровадження антикризового управління з метою збереження прибутковості агрофірми на перспективу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення кваліфікаційної роботи доведені до прикладних рекомендацій для керівництва ТОВ «Гарасимів Агро».

Кваліфікаційна робота Марук Оксани Василівни на тему «Облік та аналіз доходів, витрат та фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств» є завершеним, самостійно проведеним дослідженням, за змістом та оформленням відповідає всім вимогам, а її авторка заслуговує на присвоєння першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю «Облік і оподаткування».

Науковий керівник,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин

 С.І. Благун

«23» травня 2025 р.

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

здобувачки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Марук Оксани Василівни

на тему

**«Облік та аналіз доходів, витрат та фінансових результатів діяльності
сільськогосподарських підприємств»**

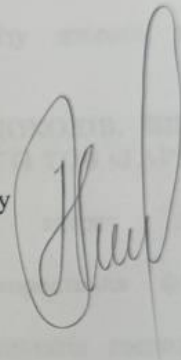
Сучасні мінливі та динамічні ринкові умови господарювання в Україні наполегливо вимагають удосконалення інструментів і технологій управління сільськогосподарськими підприємствами з метою підвищення ефективності діяльності та максимізації прибутку. У зв'язку з цим необхідно створити систему обліку, аналізу і контролю фінансових результатів, спроможну задовольняти запити всіх користувачів облікової інформації, особливо потреби оперативного менеджменту. Потреба в якісній економічній інформації, що достовірно характеризує фінансові результати, стала невідкладною, особливо для сільськогосподарських підприємств в умовах загострення продовольчої кризи.

Рецензована робота містить вступ, де чітко окреслені мета і завдання дослідження, три розділи основного тексту, які висвітлюють розкриття обраної теми, та висновки, в яких автор вміло узагальнює результати проведеного дослідження.

На теоретичному рівні здобувачка запропонувала уточнення сутності доходів, витрат і фінансових результатів як об'єктів обліку та аналізу. На практичному рівні внаслідок проведених аналітичних розрахунків були сформульовані рекомендації задля покращення результативності агрофірми.

Кваліфікаційна робота Марук Оксани Василівни на тему «Облік та аналіз доходів, витрат та фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств» виконана відповідно до вимог, які ставляться до такого виду робіт, допускається до захисту з високою позитивною оцінкою, а її авторка заслуговує на присвоєння першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю «Облік і оподаткування».

Рецензент,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

Плець І.І.

«23» травня 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДОХОДІВ, ВИТРАТ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1. Сутність і значення доходів, витрат та фінансових результатів у стратегії розвитку підприємства	6
1.2. Класифікація доходів, витрат і фінансових результатів з метою їх обліку та аналізу	13
1.3. Організаційні основи обліку та аналізу доходів, витрат і фінансових результатів підприємства	20
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ДОХОДІВ, ВИТРАТ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ГАРАСИМІВ АГРО»	
2.1. Організація обліку доходів та витрат діяльності сільськогосподарського підприємства	29
2.2. Методика обліку формування і використання фінансових результатів в агрофірмі	41
2.3. Порядок відображення фінансових результатів господарства у фінансовій звітності	47
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ДОХОДІВ, ВИТРАТ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТОВ «ГАРАСИМІВ АГРО»	
3.1. Аналіз динаміки і структури доходів, витрат та фінансових результатів діяльності агрофірми	53
3.2. Оцінка показників рентабельності господарства та пошук шляхів їх підвищення	60
3.3. Антикризове управління у контексті збереження прибутковості агробізнесу	65
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Сучасна економічна ситуація в Україні вимагає від підприємств, особливо в аграрному секторі, ефективного управління фінансовими ресурсами, зокрема доходами, витратами та фінансовими результатами. У зв'язку з нестабільністю ринкового середовища, впливом зовнішніх чинників, зокрема воєнного стану, кліматичних змін та коливань цін, зростає потреба в обґрунтованому підході до обліку та аналізу економічних показників, які відображають результативність господарської діяльності.

Доходи, витрати та фінансові результати є ключовими індикаторами фінансового стану суб'єкта господарювання та основою для прийняття управлінських рішень. Належно організована система обліку та аналітичного супроводу цих показників забезпечує не лише формування достовірної звітної інформації, а й створює підґрунтя для оцінки ефективності, виявлення внутрішніх резервів, оптимізації витрат та підвищення прибутковості підприємства. Особливої актуальності ці питання набувають для сільськогосподарських підприємств, діяльність яких характеризується сезонністю, залежністю від біологічних факторів, довготривалим виробничим циклом та значним рівнем ризику.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних, методичних та організаційно-практичних аспектів обліку і аналізу доходів, витрат та фінансових результатів на сільськогосподарському підприємстві, а також розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності управління цими показниками.

Для досягнення поставленої мети в роботі були визначені наступні завдання:

- уточнити економічну сутність категорій «доходи», «витрати» та «фінансові результати»;
- систематизувати підходи до класифікації та облікового відображення доходів, витрат і фінансових результатів діяльності підприємства;

- проаналізувати нормативно-правове забезпечення обліку доходів, витрат і фінансових результатів діяльності підприємства;
- дослідити особливості ведення обліку доходів, витрат і фінансових результатів діяльності в умовах функціонування сільськогосподарського підприємства, а також їх відображення у фінансовій звітності;
- здійснити аналіз динаміки та структури доходів, витрат і фінансових результатів;
- оцінити рентабельність діяльності підприємства та визначити напрями її покращення;
- запропонувати підходи до антикризового управління у сфері агробізнесу.

Об'єктом дослідження вибрано фінансово-господарську діяльність товариства з обмеженою відповідальністю «Гарасимів Агро», в якому наявні можливості усестороннього розкриття обраної теми кваліфікаційної роботи та розробки практичних рекомендацій.

Предметом дослідження є організація і методика обліку та система аналітичного супроводу доходів, витрат і фінансових результатів підприємства задля прийняття виважених управлінських рішень.

Методологічну основу дослідження становить комплекс загальнонаукових, економіко-статистичних та спеціалізованих методів, які дозволяють здійснити всебічну оцінку об'єкта аналізу. Зокрема, у процесі виконання роботи застосовано: методи аналізу та синтезу – для дослідження наукових джерел, нормативної бази та узагальнення теоретичних підходів до обліку і аналізу доходів, витрат та фінансових результатів; індукцію та дедукцію – для побудови логіки дослідження та формулювання висновків на основі конкретних аналітичних спостережень; групування та порівняння – для зіставлення структури та динаміки фінансових показників підприємства у часовому аспекті; горизонтальний та вертикальний аналіз – для оцінки тенденцій змін доходів і витрат у фінансовій звітності підприємства; коефіцієнтний метод – для розрахунку показників рентабельності та фінансової

ефективності; графічні методи візуалізації даних – для наочного відображення результатів аналізу; економіко-логічне моделювання – для обґрунтування напрямів підвищення прибутковості та формування антикризових заходів у системі управління агрофірмою. Застосування зазначених методів дозволило забезпечити глибоке теоретичне обґрунтування теми дослідження та сформулювати практичні рекомендації для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності аграрного підприємства.

Обсяг та структура роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури, додатків. Вона викладена на 77 сторінках, ілюстрована 11 таблицями, 9 рисунками та 8 додатками. Список використаних джерел містить 65 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДОХОДІВ, ВИТРАТ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність і значення доходів, витрат та фінансових результатів у стратегії розвитку підприємства

В умовах ринкової економіки та посилення конкурентного середовища питання забезпечення сталого розвитку підприємства набуває особливої актуальності. Одним із ключових аспектів у формуванні ефективної стратегії розвитку є правильне розуміння і управління доходами, витратами та фінансовими результатами, що безпосередньо впливають на економічну стабільність, конкурентоспроможність і інвестиційну привабливість суб'єкта господарювання.

Фінансовий облік і аналіз доходів, витрат і фінансових результатів діяльності підприємства стикається з проблемами в тлумаченні понять та формуванні системи показників. У фінансовій звітності виявлені розбіжності в концепціях створення цілісної системи, яка відображає фінансовий результат. Так, для прикладу, неоднозначність трактування термінів «дохід» чи «витрати» призводить до роздвоєння в поглядах на їх визначення. Чи це зростання активів, незалежно від джерел, чи зменшення зобов'язань, що впливає на зростання власного капіталу? У такому контексті необхідно провести дослідження та розробити методичні підходи для визначення сутності доходів, витрат і фінансових результатів в системі бухгалтерського обліку з метою ефективного їх управління. Аналіз наукових праць і новітня бізнесова практика свідчать, що теоретичні аспекти організації обліку і аналізу доходів, витрат та фінансових результатів підприємств вимагають суттєвого удосконалення.

Поняття доходу належить до базових категорій економічної науки та фінансового обліку. Протягом історичного розвитку науковці, економісти й обліковці по-різному трактували його сутність, функції та роль у господарському процесі. Еволюція уявлень про доходи відображає зміни в

економічній парадигмі, особливості соціально-економічного устрою та розвиток облікової думки.

У працях А. Сміта, Д. Рікардо, Ж.-Б. Сея дохід розглядався як результат продуктивного використання факторів виробництва – землі, праці, капіталу. Його джерелом вважалася створена вартість у процесі виробничої діяльності. Водночас, дохід тлумачився як особистий прибуток власника ресурсу, а саме рента, заробітна плата, прибуток підприємця [36]. За таких умов можна стверджувати, що ключовою ідеєю є те, що дохід розглядався як результат участі у виробництві та відображення розподілу новоствореної вартості.

У свою чергу, К. Маркс розглядав дохід через призму експлуатації праці та капіталу. У його теорії вартість створюється виключно працею, а дохід (зокрема прибуток) – це частина додаткової вартості, привласненої капіталістом [1]. Така інтерпретація надала доходу політико-економічного навантаження. Логічно, ключова ідея доходу розкривається через привласнену форму додаткової вартості.

З розвитком ринкової економіки дохід почали інтерпретувати як грошовий вираз ефективності діяльності, результат корисного обміну, функціонування ринкових механізмів. У фокусі – взаємозв'язок доходу з корисністю, ціною, попитом і пропозицією. Витісняється трудова теорія вартості, зростає увага до граничної продуктивності ресурсів. У загальному розумінні дохід розглядається як грошова форма економічної вигоди, отриманої завдяки обміну, підприємницькому ризику та ефективності. Так, у працях Дж. М. Кейнса дохід розглядається в контексті макроекономічної стабільності, сукупного попиту, зайнятості. Формується уявлення про національний дохід як агрегований показник, що потребує державного регулювання [1]. Водночас зростає інтерес до вимірювання доходу у бухгалтерському обліку – з позиції нарахування, реального надходження, податкового зобов'язання.

У сучасній економіці домінує інформаційний, ресурсно-орієнтований та вартісний підхід до розуміння доходів. В умовах розвитку цифрової економіки, нематеріальних активів, ESG-факторів, поняття доходу розширюється, зокрема:

- включає потенційні вигоди (наприклад, переоцінка активів);
- враховує ризики та невизначеність майбутніх надходжень;
- акцентує на економічному змісті, а не лише на юридичній формі.

У бухгалтерському обліку дохід визначається за принципом нарахування і визнається тоді, коли ймовірне надходження економічної вигоди та його можна достовірно оцінити відповідно до діючих НПСБО і МСБО [38, 42-45].

Встановлено, сучасні дослідники по різному намагаються трактувати сутність доходів, проте спостерігається спільне їх розуміння (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Тлумачення економічної сутності категорії «дохід»
у сучасній науковій літературі

Джерело	Трактування
Бутинець Ф.Ф. [5]	Від продажу продукції, товарів, робіт, послуг отриманий потік грошових коштів та інших надходжень за певний період визначає дохід (виручку) як економічну категорію.
Салига С.Я. [46]	Оплата праці та прибуток утворюють дохід підприємства, який представляє грошову суму чистої продукції. Це охоплює виручку від реалізації продукції (робіт, послуг), за вирахуванням матеріальних витрат.
Тарасенко Н.В. [53]	Вартості новоствореної реалізації від засобів, які витрачені на процес виробництва, підприємство отримує приріст суми грошей понад їхні витрати.
Чумаченко М.Г. [62]	Внесок підприємства у валовий внутрішній продукт країни – це загальний дохід від його основної діяльності, що включає в себе грошові надходження від реалізації різноманітних продуктів (товарів, робіт, послуг).

Еволюція підходів до розуміння доходу – від натуралістичних та трудових до вартісних і цифрових – свідчить про ускладнення економічної системи та зростання ролі доходу не лише як факту господарської діяльності, а як індикатора стійкості, перспективності та інвестиційної привабливості підприємства. У стратегічному менеджменті сучасного бізнесу доходи

оцінюються в тісному зв'язку з вартісно-орієнтованим підходом до управління, що враховує не лише кількісні, а й якісні показники розвитку.

Будь-яке підприємство з метою отримання доходів змушене з початку понести витрати, які завжди пов'язані з різними ресурсами, такими як матеріальні, трудові, інформаційні, грошові та інші. Загальна сума цих витрат складає поточні витрати підприємства та прямо впливає на величину фінансових результатів звітного періоду.

Поняття витрат є однією з найважливіших економічних категорій, що безпосередньо пов'язана з ефективністю функціонування суб'єктів господарювання. Історичний розвиток економічної науки засвідчує значну трансформацію підходів до розуміння сутності витрат – від простого обліку ресурсів до багатовимірної управлінської категорії, що інтегрує в собі елементи вартості, результативності та стратегічного вибору.

У класичній політичній економії (А. Сміт, Ж.-Б. Сей, Д. Рікардо) витрати розглядалися як сукупність спожитих факторів виробництва – землі, праці, капіталу – для створення товару [1]. У цьому підході витрати є природним і необхідним компонентом виробничого процесу, пов'язаним з фізичним витрачанням ресурсів. У загальному вигляді витрати сприймалися як ціна виробництва, обумовлена обсягом та вартістю спожитих факторів.

У свою чергу, К. Маркс розглядав витрати як авансовану капіталістом вартість, яка повертається в процесі реалізації товару. Його внеском є те, що витрати почали поділяти на постійний і змінний капітал. Згідно з цією теорією, реальні витрати підприємства – це частина вартості, яка не створює додаткової вартості, але є необхідною для її виникнення [36]. У такому контексті витрати виражають авансовану вартість, яка повертається у процесі кругообігу капіталу, але не є джерелом прибутку.

З другої половини XIX століття починає домінувати неокласичний підхід, у межах якого витрати розглядаються через призму граничної корисності та альтернативної вартості. В економічній логіці А. Маршалла та К. Менгера витрати – це альтернативні втрати, пов'язані з вибором одного варіанта

використання ресурсів замість іншого [1]. За таких обставин, витрати розглядалися як вартість втрачених можливостей, пов'язаних із використанням ресурсів у певний спосіб.

У ХХ столітті з посиленням ролі державного регулювання витрати починають розглядатися не лише на рівні підприємства, а і як чинник впливу на сукупний попит і зайнятість. Держава стимулює витрати (особливо інвестиційні), аби підтримати економічне зростання. У цьому контексті витрати стають інструментом макроекономічного управління та фіскальної політики, а також розглядаються як важіль впливу на темпи економічного розвитку через систему державних та приватних інвестицій.

У фінансовому обліку відповідно до діючих НПСБО витрати визначаються як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або зростання зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу [42-45]. Витрати визнаються на підставі принципів нарахування і співвіднесення з доходами звітного періоду.

Класифікація витрат у бухгалтерії (за видами, функціями, статтями) забезпечує основу для обчислення собівартості продукції, визначення прибутку, нарахування податків, а також здійснення контролю за фінансовою дисципліною. У загальному розумінні витрати є облікованою сумою використаних ресурсів, що зменшує фінансовий результат підприємства.

Встановлено, вітчизняні науковці пропонують власні визначення сутності витрат (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Тлумачення економічної сутності категорії «витрати»
у сучасній науковій літературі

Джерело	Трактування
Бутинець Ф.Ф. [7]	Витрати – грошовий вираз величини ресурсів, використаних в процесі виробництва, та розмір яких можна безпосередньо віднести до конкретного виду продукції
Голов С.Ф.	Витратами доцільно називати повністю або частково

[12]	використані в процесі господарсько-фінансової діяльності підприємства запаси, необоротні активи, трудові й інтелектуальні ресурси, а також зменшення зобов'язань підприємства перед бюджетом, кредиторами та іншими юридичними і фізичними особами.
Олійник О.В. [40]	Витрати – економічна категорія, яка відображає грошово-матеріальні ресурси, використані підприємством для здійснення його виробничо-господарської діяльності і досягнення поставленої мети за умови застосування найбільш ефективного варіанту їх використання.
Мних Є.В. [35]	Витрати – зменшення економічної вигоди протягом звітного періоду або збільшення зобов'язань підприємства, що веде до зменшення капіталу.
Хом'як Р.Л. [56]	Витрати – виплати, які фірма повинна зробити, або доходи, які фірма зобов'язана забезпечити постачальнику ресурсів для того, щоб відволікти ці ресурси від використання в альтернативних виробництвах.

Еволюція підходів до розуміння витрат, а саме від обліку фактичного споживання ресурсів до стратегічного управління ресурсами і ризиками, відображає поглиблення економічної складності та зростання вимог до прозорості і результативності бізнесу. У сучасному середовищі витрати розглядаються не лише як неминучі втрати, а як платформа для прийняття рішень, індикатор ефективності і джерело стійкого розвитку підприємства.

В сучасних умовах економічної нестабільності, що визначається динамікою ситуацій та їх неоднозначністю, триває активний обмін економічними поглядами щодо тлумачення і визначення сутності «фінансові результати підприємства».

Внаслідок ретельного аналізу літературних джерел стає зрозумілим, що серед науковців та фахівців в галузі економіки, фінансів та обліку існує розбіжність і невизначеність у розумінні та трактуванні терміну «фінансові результати». За результатами дослідження було встановлено, що трактування сутності «фінансові результати» вченими-економістами може бути розглянуте в двох аспектах (рис. 1.1), а саме економічному та обліковому.

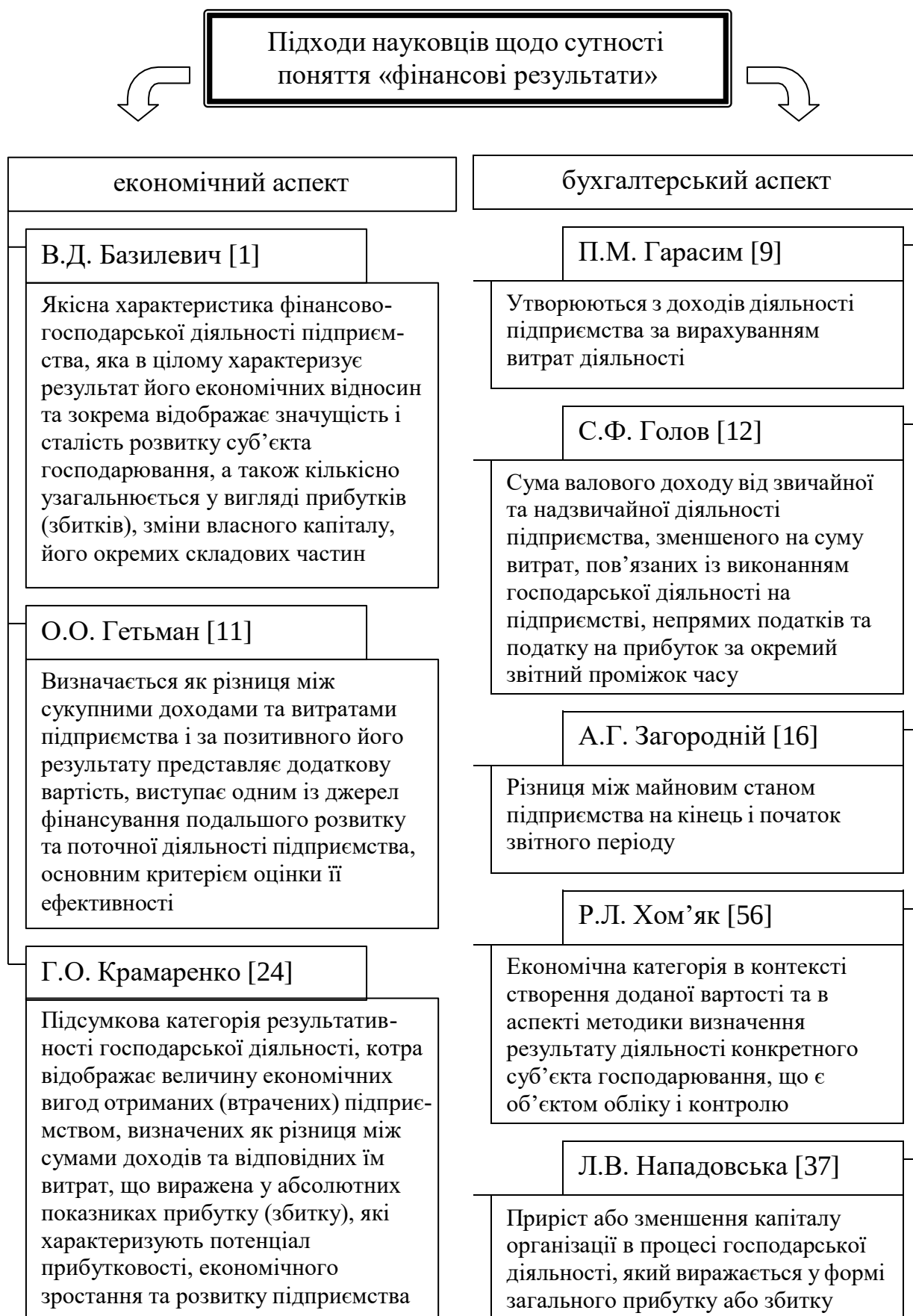

Рис. 1.1. Погляди дослідників щодо сутності поняття
«фінансові результати» діяльності бізнесу

Аналіз описаних у літературі характеристик фінансового результату дозволяє зробити висновок, що фінансовий результат є категорією, яка відображає результативність господарської діяльності у вигляді відповідного показника – прибутку або збитку.

Можна прийти до висновку, що подані визначення мають свої недоліки з різних причин. Розглядаємо це як результат існування різних підходів до тлумачення даного поняття, а також як наслідок того, що кожен з дослідників аналізує фінансові результати або в конкретній галузі економіки, чи пов'язуючи їх із конкретною задачею чи об'єктом бухгалтерського обліку.

Огляд спеціалізованої літератури показує, що існують різні підходи до трактування термінів «доходів», «витрат» і «фінансових результатів». Вважаємо, такий підхід є звичним, особливо для актуальним об'єктів наукового дослідження. Це дозволяє з різних сторін досягнути глибини сутності вказаних понять та краще зрозуміти їх змістове наповнення і особливості застосування.

Важливим етапом подальшого наукового пізнання є уточнення класифікації доходів, витрат і фінансових результатів, що є необхідною передумовою для ефективного управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. Вона дозволяє впорядкувати інформацію за економічним змістом, джерелами виникнення, функціональним призначенням і часовими характеристиками, що забезпечує обґрунтованість прийняття управлінських рішень.

1.2. Класифікація доходів, витрат і фінансових результатів з метою їх обліку та аналізу

Визначено, завдяки класифікації облікових понять і категорій досягається прозорість внутрішнього обліку, формування релевантних показників для аналізу, бюджетування, оцінки прибутковості окремих напрямів діяльності, а також дотримання вимог стандартів фінансової звітності. Зокрема, деталізація доходів і витрат дає змогу визначити їх вплив на фінансовий результат, виявити резерви зниження витрат або нарощування доходів, а також оцінити

ефективність управління на різних рівнях. У сучасних умовах зростання інформаційного навантаження і динаміки бізнес-середовища така класифікація стає ключовим інструментом адаптивного управління та стратегічного планування.

Класифікація, яка широко використовується в усіх галузях наук, виступає як важливий інструмент для структуризації та систематизації вивченого матеріалу. Визначення різних категорій і видів доходів, витрат та фінансових результатів (прибутку) впливає з основної мети класифікації, яка повинна бути орієнтована, передусім, на практичне використання виділених термінів. В даному випадку, враховуючи поставлені завдання дослідження, акцент був зроблений на дослідженні існуючих класифікацій фінансових результатів для організації їх обліку та аналізу.

Відповідно до вимог П(С)БО 15 «Дохід», доходи підприємства розподіляються за різними ознаками. Для визнання доходу та визначення його суми розрізняють: 1) дохід від продажу готової продукції, товарів та інших активів, придбаних для продажу; 2) дохід від надання послуг та виконання робіт; 3) дохід від використання активів підприємства іншими фізичними та юридичними особами, що призводить до отримання відсотків, роялті, дивідендів [42].

Окрім того, в різних джерелах спеціалізованої літератури можна зустріти класифікацію доходів за різними критеріями (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Класифікація доходів підприємства за різними ознаками

Ознака класифікація	Види
залежно від виду діяльності	– доходи від операційної діяльності: - основну діяльність; - іншу операційну діяльність; – доходи від фінансової діяльності; – доходи від інвестиційної діяльності;
за можливістю планування	– заплановані; – незаплановані;

за періодами виникнення	– за звітний період; – за майбутні періоди;
за ступенем керованості	– релевантні; – нерелевантні;
за рівнем формування	– на рівні підприємства; – в окремих структурних підрозділах; – в окремих бізнес-процесах.

Окрім того, окремі дослідники пропонують власні ознаки класифікації доходів. Так, Бланк І.А. рекомендує класифікувати операційні доходи підприємства за такими ознаками: склад елементів, які формують дохід; характер оподаткування доходів; види операційного доходу; період формування; ідентифікація в процесі бухгалтерського обліку; рівень достатності для формування операційного прибутку [4].

У свою чергу, Задорожна Н.В. пропонує класифікувати доходи підприємств за такими ознаками: вид обліку; вид діяльності; можливість контролювати; вплив на прийняття управлінських рішень; процес реалізації; вид виробництва; період формування доходу; плановість доходу; вид виробництва; ступінь оподаткування доходу; вид доходу [18].

Варто відмітити, складність організаційної структури бізнесу та велика кількість господарських операцій, які здійснюються на сучасних підприємствах, вимагають пошук гнучких систем управління. Тому, окрім традиційних підходів, виникає необхідність групування доходів за місцями виникнення та сферами відповідальності відповідно до потреб управління бізнесом.

У свою чергу, понесені витрати виступають інструментом управління підприємством, оскільки розмір витрат має визначальний вплив на рівень відпускних цін та конкурентоспроможність компанії на ринку. Таким чином, при управлінні діяльністю суб'єктом господарювання на конкретному етапі бізнес-процесу, аналізуючи витрати з метою визначення кінцевої ціни на продукцію (роботи, послуги), їх класифікують за різними ознаками та під різні інформаційні потреби (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Класифікація доходів підприємства за різними ознаками

Ознака класифікація	Види
відповідно до функціональних видів діяльності	– виробничі; – невиробничі (загальнофірмові);
відповідно до віднесення на собівартість продукції	– прямі; – непрямі;
відповідно до ступеня усереднення витрат	– повні; – витрати, які входять до середньої собівартості;
відповідно до динаміки, що відповідає функціональним змінам	– змінні; – постійні (фіксовані);
за місцем здійснення контролю	– за місцями виникнення; – за центрами відповідальності;
за центрами відповідальності	– витрати виробництва; – витрати цеху; – витрати ділянки та ін.
за рівнем контролюваності	– контрольовані; – неконтрольовані; – частково контрольовані;
за впливом на прийняття рішень	– релевантні (виправні, повторні, очікувані); – нерелевантні;
за відношенням до потужності підприємства	– обов'язкові; – дискреційні;
за методом обчислення	– маржинальні (граничні); – середні;
за принципом альтернативності	– явні(зовнішні); – неявні (приховані).

Окрім зазначених вище, існує ще велика кількість інших підходів до питання класифікації витрат, що підкреслює її значимість не лише для цілей бухгалтерського обліку, а й для інших наук і сфер діяльності людини, а також показує зацікавленість вчених у розробці такої класифікації, яка охопила б одночасно всю різноманітність витрат підприємства з урахуванням організаційно-технологічних особливостей діяльності суб'єкта господарювання.

Вважається, що найбільш загальноприйнятою системою розподілу прибутку підприємства, в якості кінцевого результату його фінансово-господарської діяльності, є система, яку запропонував І.А. Бланк (табл. 1.5) [4]. Проте, на наш погляд, вищезазначена класифікація є неповною і потребує доповнень.

Таблиця 1.5

Ознаки класифікації прибутку (погляд І.А. Бланка)

Класифікаційні ознаки	Види прибутку
За видом і предметом діяльності	Прибуток від операційної, інвестиційної, фінансової діяльності
За формулою розрахунку	Валовий прибуток Прибуток до оподаткування Загальний прибуток Чистий прибуток
За джерелами формування	Засновницький прибуток Прибуток від операційної діяльності Прибуток від фінансової діяльності Прибуток від інвестиційної діяльності Інший прибуток
Залежно від величини	Мінімальний прибуток Цільовий прибуток Максимальний прибуток
За методикою оцінки	Реальний прибуток Номінальний прибуток
Відповідно до мети визначення	Прибуток як об'єкт оподаткування Економічний прибуток Бухгалтерський прибуток
За країною отримання	Прибуток, отриманий на митній території України Прибуток, отриманий за межами митної території країни

Узагальнення наявних класифікацій фінансових результатів діяльності компаній наведено у вигляді Додатку А.

Відповідно до цілей визначення та методики розрахунку виділяють економічний та фінансовий результат. Економічний результат – це загальний

дохід за відрахуванням всіх витрат (зовнішніх і внутрішніх, включаючи внутрішній та нормативний прибуток підприємця). Фінансовий результат представляє собою загальний дохід підприємства за відрахуванням зовнішніх витрат. Зовнішні витрати включають оплату ресурсів постачальникам, які не є власниками даного підприємства, а внутрішні витрати – грошові виплати, що могли б отримати за власні ресурси за найкращим з можливих методів їх використання. Нормативний прибуток як складова внутрішніх витрат представляє собою мінімальну оплату, яку слід дотримуватись згідно з принципом послідовності. Цей принцип передбачає сталий застосування принципів, методів і процедур бухгалтерського обліку, які обрані підприємством. Таким чином, питання формування методологічних принципів завжди є актуальним для будь-якого підприємства і повинно вирішуватися з урахуванням регулюючих законодавчо-правових і нормативних актів.

Однією з основних цілей нормування бухгалтерського обліку в Україні є визначення єдиної системи правил для всіх підприємств, які гарантують та захищають інтереси користувачів фінансової звітності та визначення перспектив і основних напрямків удосконалення згідно із загальноприйнятими у міжнародній практиці принципами і стандартами.

Для узагальнення інформації у бухгалтерії та формування звітності підприємства важливо дотримуватися чинних нормативів і правових норм, які регулюють облік доходів, витрат та фінансових результатів діяльності бізнесових структур, зокрема:

- ✓ Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [19];
- ✓ Податковий кодекс України [41];
- ✓ НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [38];
- ✓ П(С)БО 15 «Дохід» [42];
- ✓ П(С)БО 16 «Витрати» [43];
- ✓ П(С)БО 17 «Податок на прибуток» [44];
- ✓ Інструкція до Плану рахунків [21] та інші.

Відповідно до норм Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», фінансовий результат має бути визначений та відображений в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, відповідно до принципу нарахування та відповідності доходів і витрат [19]. Отже, за цим принципом для визначення фінансових результатів звітного періоду необхідно порівнювати доходи та витрати, які були витрачені на отримання цих доходів. Доходи і витрати відображаються в обліку та звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати отримання чи сплати грошових коштів.

Отже, якщо доходи підприємства перевищують витрати, витрачені на отримання цих доходів, то вони отримують позитивний фінансовий результат (прибуток). У випадку, коли витрати перевищують доходи, підприємство фіксує негативний фінансовий результат (збитки).

Для визнання, класифікації і оцінки доходів в обліку слід дотримуватися П(С)БО 15 «Дохід» [42]. Склад доходів, що відносяться до відповідної групи, визначений відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [38]. Визнання витрат, пов'язаних з отриманням визнаних доходів, визначається відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» [43]. Методика розрахунку податку на прибуток встановлена П(С)БО 17 «Податок на прибуток» [44]. При обліку формування фінансових результатів слід керуватися стандартами, які регулюють питання обліку операцій з активами, зобов'язаннями та власним капіталом, такими як П(С)БО 7 «Основні засоби», П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», П(С)БО 9 «Запаси», П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», П(С)БО 11 «Зобов'язання», П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» та інші [38, 42-45].

Необхідність ефективного управління обліком витрат і доходів зумовлена їхньою критичністю у фінансовій діяльності підприємства, без якої неможливе будь-яке господарювання взагалі. Без затрат немає доходів, а, отже, і фінансових результатів (прибутків чи збитків).

Мета належної організації обліку витрат, доходів та фінансових результатів полягає в забезпеченні користувачів відповідною та своєчасною

інформацією про понесені витрати, отримані доходи та фінансові результати діяльності підприємства у визначені строки [47].

Доведено, величина прибутку, як кінцевий показник діяльності бізнесу, залежить від численних факторів. Формування суми прибутку підприємства підпливає на ефективність його функціонування, законодавство держави, встановлений порядок визначення фінансового результату, обсяг виробництва, ціна і якість продукції (товарів, робіт, послуг). Існують конкретні особливості у формуванні прибутку в залежності від сфери діяльності підприємства, форми власності, галузі, в якій воно функціонує, що у підсумку визначає специфіку обліку і аналізу понесених витрат, отриманих доходів та фінансових результатів діяльності.

1.3. Організаційні основи обліку та аналізу доходів, витрат і фінансових результатів підприємства

У сучасних умовах ведення господарської діяльності зростає значення ефективної організації обліку та аналізу доходів, витрат і фінансових результатів підприємства як ключових чинників забезпечення економічної стійкості, конкурентоспроможності та стратегічного розвитку. Організаційні основи обліку охоплюють систему принципів, методів, процедур та технічних засобів, спрямованих на своєчасне, повне та достовірне відображення фінансово-господарських операцій, що впливають на фінансовий результат. Водночас, якісна організація аналітичної діяльності забезпечує глибоке розуміння динаміки доходів і витрат, виявлення внутрішніх резервів підвищення прибутковості, оптимізацію структури витрат та удосконалення фінансового управління.

Доходи та витрати виступають визначальними елементами формування фінансового результату підприємства, а їх систематизація, згідно з вимогами національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, забезпечує можливість неупередженого оцінювання ефективності діяльності. З позицій організації облікового процесу важливим є раціональний вибір облікової

політики, зокрема методів визнання доходів, калькулювання витрат, амортизаційної політики, що впливають на величину чистого прибутку. Особливе значення має застосування аналітичного обліку, який забезпечує деталізацію доходів і витрат за видами діяльності, центрами відповідальності, статтями витрат, що є основою для оперативного управлінського аналізу.

Встановлено, для раціональної організації обліку і звітності важливим є вирішення основних завдань організації обліку доходів, витрат і фінансових результатів діяльності підприємства, зокрема:

1. Забезпечення достовірного та своєчасного обліку доходів і витрат – організація обліку має гарантувати своєчасне відображення всіх господарських операцій, що впливають на доходи та витрати підприємства, з дотриманням принципів повноти, безперервності, об'єктивності та документальної обґрунтованості.

2. Раціональна класифікація доходів і витрат – необхідно чітко розмежовувати доходи і витрати за видами діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова), за економічним змістом (основні, інші, надзвичайні), за центрами відповідальності та за іншими аналітичними ознаками з метою ефективного контролю та управління.

3. Формування облікової політики щодо доходів і витрат – визначення методів обліку, оцінки, визнання та розкриття доходів і витрат відповідно до чинного законодавства, стандартів бухгалтерського обліку та специфіки діяльності підприємства, що сприятиме стабільності фінансової інформації та можливості її порівняння.

4. Забезпечення аналітичності обліку – організація аналітичного обліку доходів і витрат з деталізацією за об'єктами обліку, напрямками діяльності, структурними підрозділами та іншими параметрами, що дозволяє здійснювати ефективний внутрішній контроль і приймати обґрунтовані управлінські рішення.

5. Контроль за обґрунтованістю та правомірністю визнання доходів і витрат – організація контролю за відповідністю застосованих методів визнання

доходів і витрат вимогам нормативних актів, а також за недопущенням маніпуляцій фінансовими результатами з метою викривлення показників діяльності.

6. Оперативне формування показників фінансового результату – забезпечення безперервного процесу облікового відображення доходів і витрат з метою оперативного формування показників прибутку або збитку та їх відображення у фінансовій звітності згідно з обліковою політикою підприємства.

7. Інтеграція облікової інформації в систему управління підприємством – формування облікових даних про доходи, витрати і фінансові результати як інструменту інформаційного забезпечення стратегічного і тактичного управління, а також прогнозування економічних результатів.

8. Забезпечення звітності для внутрішніх і зовнішніх користувачів – організація облікової системи таким чином, щоб вона забезпечувала формування звітності, яка відповідає потребам різних груп користувачів – менеджменту, власників, контролюючих органів, інвесторів тощо.

В процесі організації ведення обліку доходів, витрат і фінансових результатів велике значення приділяється положенню про облікову політику на підприємстві, де мають бути враховані аспекти методологічного характеру, що стосуються бухгалтерського обліку і звітності в цілому, у тому числі витрат, доходів і фінансових результатів діяльності (рис. 1.2).

У частині доходів облікова політика підприємства має визначати критерії їх визнання, порядок обліку знижок, повернень, премій, облік відсотків і дивідендів. У частині витрат – встановлюється метод калькулювання собівартості продукції, підхід до розподілу постійних і змінних витрат, метод амортизації необоротних активів, порядок обліку витрат майбутніх періодів тощо. Щодо фінансового результату – визначається методика розрахунку прибутку (з урахуванням податкових різниць, резервів, переоцінок), а також принципи розкриття інформації про фінансові результати в примітках до звітності.

Положення про облікову політику	
Об'єкти облікової політики щодо витрат	
☐	структура витратних статей
☐	категорія (категорії) рахунків для обліку витрат діяльності
☐	база розподілу витрат загальновиробничого характеру
☐	перелік та склад змінних і постійних загальновиробничих затрат
☐	нормативна потужність організації
Об'єкти облікової політики щодо доходів і фінансових результатів	
☐	перелік категорій доходів від діяльності
☐	метод визначення рівня завершеності виконання робіт, надання послуг, дохід від яких визначається на основі ступеня завершеності
☐	процедура розподілу чистого прибутку
Спільні об'єкти облікової політики	
☐	Первинні записи з фіксації витрат, надходження доходів і фінансових результатів, і порядок обігу цих документів.
☐	Список підрахунків та рахунків деталізації, необхідних для коректного реєстрування у бухгалтерському обліку витрат, доходів і фінансових результатів.
☐	Процедура віднесення доходів та витрат на фінансові показники (щомісяця або щокварталу).

Рис. 1.2. Об'єкти облікової політики щодо витрат, доходів
і фінансових результатів

Застосування облікової політики повинно ґрунтуватися на принципах послідовності, обґрунтованості та відповідності вимогам нормативно-правового регулювання. Водночас, облікова політика є важливим інструментом управління фінансовим результатом, оскільки від обраних методів обліку залежать обсяги оподаткованого прибутку, показники рентабельності та фінансової стабільності.

Одними з фундаментальних принципів бухгалтерського обліку, що забезпечують достовірність та об'єктивність фінансової звітності, є принцип нарахування та принцип відповідності доходів і витрат. Їх дотримання є обов'язковим для всіх суб'єктів господарювання, які здійснюють облік на основі національних або міжнародних стандартів.

Принцип нарахування передбачає, що доходи та витрати визнаються у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності не за фактом надходження або вибуття грошових коштів, а в момент виникнення відповідного зобов'язання чи права на отримання економічної вигоди. Таким чином, господарські операції

відображаються в обліку у тому звітному періоді, до якого вони фактично належать, незалежно від часу здійснення розрахунків. Це забезпечує повноцінне відображення фінансового становища підприємства на певну дату та дозволяє уникати викривлення результатів діяльності внаслідок перенесення доходів або витрат між періодами.

Принцип відповідності доходів і витрат означає, що витрати звітного періоду повинні визнаватися у тому ж періоді, що й доходи, які вони допомогли отримати. Іншими словами, витрати мають бути співвіднесені з відповідними доходами для правильного визначення фінансового результату. Наприклад, якщо підприємство отримує дохід від реалізації продукції, то в цьому ж періоді мають бути визнані витрати, пов'язані з її виробництвом і реалізацією (сировина, заробітна плата, витрати на збут тощо).

Застосування цих принципів є критично важливим для формування обґрунтованого прибутку чи збитку, а також для забезпечення порівнянності звітності між різними звітними періодами. Водночас, це дозволяє користувачам фінансової інформації – власникам, інвесторам, кредиторам, контролюючим органам – отримати реалістичне уявлення про фінансові результати діяльності підприємства, а не лише про рух грошових коштів. В умовах переходу до міжнародних стандартів фінансової звітності принципи нарахування та відповідності набувають ще більшого значення, оскільки саме на їх основі формуються облікові підходи до визнання виручки, обліку запасів, оцінки зобов'язань, амортизації тощо. Їх порушення може призводити до істотних викривлень фінансової інформації та порушення принципу справедливої презентації діяльності підприємства.

Таким чином, принципи нарахування і відповідності доходів та витрат забезпечують теоретичну й практичну основу для організації якісного бухгалтерського обліку, є важливим інструментом формування облікової політики підприємства і слугують запорукою прозорості та достовірності фінансової звітності.

Визнання доходів є однією з ключових ділянок бухгалтерського обліку, оскільки саме від правильності та своєчасності визнання залежить достовірність фінансової звітності, обґрунтованість фінансового результату та можливість ухвалення ефективних управлінських рішень. В економічному змісті дохід розглядається як збільшення економічних вигід протягом звітного періоду у формі надходження активів або зменшення зобов'язань, що призводить до зростання власного капіталу підприємства, за винятком внесків власників.

У бухгалтерському обліку існує кілька підходів до визнання доходів, які зумовлені як нормативними вимогами, так і специфікою діяльності підприємства. Найбільш поширеними серед них є:

– підхід за принципом нарахування – ґрунтується на принципі нарахування та є базовим як для НПСБО, так і для МСФЗ. Цей підхід забезпечує більш точне співвіднесення доходів і витрат у відповідному звітному періоді та є переважаючим у практиці фінансового обліку. Відповідно до нього, дохід визнається у момент, коли:

а) підприємство передало покупцеві суттєві ризики та вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію;

б) сума доходу може бути достовірно визначена;

в) є впевненість, що підприємство отримає економічні вигоди від операції;

г) витрати, пов'язані з операцією, можуть бути достовірно оцінені.

– підхід за касовим методом – визнання доходу відбувається лише в момент фактичного надходження грошових коштів на рахунок або в касу підприємства. Цей підхід застосовується, як правило, в податковому обліку для малих підприємств або фізичних осіб-підприємців, які не ведуть облік за методом нарахування. Він є простішим у застосуванні, але не дозволяє відобразити реальний стан зобов'язань і фінансових результатів у періоді їх виникнення.

– підхід за ступенем завершеності – застосовується у випадках довгострокових контрактів (наприклад, у будівництві, консалтингу, інжинірингу) і передбачає поступове визнання доходу пропорційно до обсягу виконаних робіт або понесених витрат. Такий підхід дозволяє рівномірно розподіляти дохід за періодами виконання зобов'язань, відображаючи реальну динаміку реалізації проектів.

– підхід за фактом виконання зобов'язань. Цей підхід є більш гнучким та адаптованим до складних операцій у сфері послуг, підписки, ліцензування, програмного забезпечення тощо. МСФЗ 15 встановлює п'яти етапну модель визнання доходу, яка передбачає:

- а) ідентифікацію договору з клієнтом;
- б) визначення окремих зобов'язань;
- в) визначення ціни операції;
- г) розподіл ціни на зобов'язання;
- д) визнання доходу в міру виконання зобов'язань, тобто або в момент часу, або протягом часу.

Вибір підходу до визнання доходів має визначатися в обліковій політиці підприємства з урахуванням законодавчих вимог, галузевих особливостей, характеру господарських операцій та потреб користувачів фінансової звітності. Коректне визнання доходів забезпечує справедливу оцінку результатів діяльності, прозорість фінансової інформації, а також слугує основою для ефективного оподаткування та прийняття управлінських рішень.

Визнання витрат є ключовим елементом у системі бухгалтерського обліку, оскільки саме витрати впливають на визначення фінансового результату підприємства та формування достовірної і прозорої фінансової звітності. Від правильності й обґрунтованості їх визнання залежить ефективність управління ресурсами, контроль за витратами, а також прийняття стратегічних і тактичних управлінських рішень.

До основних підходів визнання витрат відносять:

– принцип відповідності – вимагає, щоб витрати визнавались у тому звітному періоді, в якому були визнані відповідні доходи, для отримання яких ці витрати були понесені. Наприклад, якщо дохід від реалізації продукції визнано у I кварталі, то й витрати на виробництво цієї продукції повинні бути включені до цього самого періоду, навіть якщо вони були сплачені раніше або пізніше.

– визнання витрат за періодом їх виникнення. У випадках, коли витрати не можуть бути прямо пов'язані з конкретним доходом, вони визнаються в тому звітному періоді, коли мали місце. Це стосується, зокрема, адміністративних витрат, витрат на збут, витрат на утримання управлінського персоналу тощо. Такі витрати визнаються незалежно від моменту здійснення грошових розрахунків.

– визнання витрат за умовами їх достовірного оцінювання. Витрати визнаються у бухгалтерському обліку лише за наявності впевненості, що зменшення активів або зростання зобов'язань справді відбулося і що сума витрат може бути достовірно оцінена. Якщо витрати є ймовірними, але не можуть бути надійно виміряні, їх відображення у звітності відкладається до моменту отримання достовірної інформації.

– визнання витрат через амортизацію. У випадку, коли витрати пов'язані з використанням довгострокових активів (основні засоби, нематеріальні активи), вони визнаються поступово у вигляді амортизаційних відрахувань протягом строку корисного використання активу. Це забезпечує рівномірне розподілення витрат між звітними періодами, які отримують вигоди від використання активу.

– визнання резервів під зобов'язання. У разі, коли підприємство очікує майбутні витрати (наприклад, судові витрати, гарантійне обслуговування), які з великою ймовірністю виникнуть, але ще не були фактично понесені, воно повинне створити резерви. Такі витрати визнаються у періоді, коли виникла зобов'язуюча подія, а не в момент фактичної виплати коштів.

Система визнання витрат повинна бути логічно узгоджена з обліковою політикою підприємства, галузевими особливостями та вимогами нормативного

регулювання. Застосування відповідних підходів до визнання витрат забезпечує дотримання принципу справедливого представлення фінансових результатів, покращує аналітичні можливості звітності, а також створює основу для формування ефективної системи управлінського обліку і контролю витрат на всіх рівнях управління.

Важливо відзначити, що належне структурування обліку доходів, витрат і фінансових результатів відіграє ключову роль у функціонуванні підприємства, надаючи можливість коректно та раціонально організувати бухгалтерську та аналітичну діяльність на підприємстві. Вважаємо, що шляхом аналізу фінансових результатів діяльності можна дослідити об'єднані показники виробничо-фінансової сфери підприємства, які відображають окремий результат ефективності виробництва та реалізації продукції, поліпшення її якості, оптимізацію використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів у справлянні бізнесу.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ДОХОДІВ, ВИТРАТ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ГАРАСИМІВ АГРО»

2.1. Організація обліку доходів та витрат діяльності сільськогосподарського підприємства

Сучасні умови функціонування аграрного сектору економіки України характеризуються високим рівнем динаміки, нестабільністю зовнішнього середовища, коливаннями ринкових цін, сезонністю виробництва, зміною кліматичних умов та впливом форс-мажорних обставин, зокрема воєнного стану. У цьому контексті особливої ваги набуває питання ефективного управління ресурсами сільськогосподарських підприємств, що неможливе без належної організації обліку доходів та витрат.

У такому ракурсі доходи і витрати є ключовими категоріями, що безпосередньо впливають на фінансовий результат діяльності аграрного підприємства. Правильна організація їх обліку забезпечує формування достовірної, повної та своєчасної інформації для ухвалення управлінських рішень, аналізу ефективності використання виробничих ресурсів, планування та прогнозування, а також для зовнішньої звітності перед інвесторами, кредиторами, органами державної влади.

Специфіка аграрного виробництва, яка пов'язана з біологічними перетвореннями, тривалим виробничим циклом, залежністю від природно-кліматичних умов, використанням біологічних активів та сезонною нерівномірністю доходів і витрат, зумовлюють потребу в адаптації традиційних облікових процедур до галузевих особливостей. Це вимагає поглиблення методологічного підходу до обліку таких об'єктів, як витрати на вирощування сільськогосподарських культур, утримання тварин, облік продукції сільського господарства, біологічних активів, державної підтримки та інше.

Крім того, у контексті інтеграції в європейський економічний простір, сільськогосподарські підприємства мають орієнтуватися на прозорість

облікових даних, дотримання вимог міжнародних стандартів фінансової звітності, що додає нових викликів у частині організації обліку та визнання доходів і витрат.

Вивчення особливостей облікового відображення та аналізу доходів, витрат і фінансових результатів функціонування підприємства проведено на прикладі фінансово-господарської діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «Гарасимів Агро» (в подальшому – ТОВ «Гарасимів Агро»), де вважаємо, існують всі можливості висвітлення об'єктів дослідження з урахуванням специфіки функціонування суб'єкта господарювання та його галузевої прив'язки.

Аграрна компанія «Гарасимів Агро» виступає як одна з місцевих аграрних компаній Тлумаччини, що стабільно працює на ринку продуктів харчування області та сприяє соціально-економічному розвитку села, де знаходяться та обробляються сільськогосподарські землі. Орієнтиром діяльності господарства є вирощування сільськогосподарських культур та тварин з використанням передових технологій рільництва, високоякісного сільськогосподарського матеріалу, ефективного використання насіння, добрив і ресурсів, удосконалення методів та інструментів управління процесами та персоналом, а також відповідального ставлення до природного середовища.

Отже, предметом функціонування агрофірми включає в себе:

- культивування зернових, технічних і інших сільськогосподарських культур;
- вирощування, розведення та утримання великої рогатої худоби у секторах молочного і м'ясного скотарства;
- виробництво нерафінованих олій і жирів, цукру та переробка іншої продукції сільськогосподарського походження;
- оптова та роздрібна торгівля продовольчими і непродовольчими товарами;

– організація та надання транспортних послуг у сфері перевезення та інші види діяльності, які є допоміжними та необхідними для досягнення цілей та об'єктів функціонування, визначених у затвердженому статуті підприємства.

Досліджуване сільськогосподарське підприємство функціонує як юридична особа, має власний баланс, відкриті рахунки в банківських установах, печатку із круглою формою, кутовий штамп та інші встановлені реквізити. Формування його майнової бази забезпечується за рахунок фінансових і матеріальних внесків засновників, кредитних ресурсів, отриманих від банківських організацій, прибутку від реалізації продукції, товарів, виконаних робіт і наданих послуг, а також безоплатної допомоги, благодійних надходжень та інших джерел, дозволених чинним законодавством України. На підприємстві діє колективний договір, який урегульовує трудові, виробничі та економічні взаємовідносини між адміністрацією та найманим персоналом, визначає соціальні гарантії, права та обов'язки працівників. Поточне керівництво діяльністю аграрного підприємства здійснює директор, який відповідає за ефективність управління та кінцеві результати господарської діяльності.

Для забезпечення ефективного функціонування виробничо-комерційних процесів необхідно відповідно розташувати їх у просторі та надати відповідне організаційне оформлення. Це пов'язано з тим, що успішна діяльність будь-якого підприємства значною мірою залежить від раціонального поєднання його різних структурних підрозділів, де відбуваються виробничі та збутові процеси.

На підставі проведеного аналізу встановлено, що товариство з обмеженою відповідальністю «Гарасимів Агро» має таку внутрішньовиробничу структуру (див. рис. 2.1).

Внутрішня організаційна структура ТОВ «Гарасимів Агро» охоплює адміністративний апарат, основні виробничі, допоміжні та складські ланки. До складу адміністрації входить керівництво господарства, обліково-аналітична служба, яка поєднує бухгалтерський облік та функцію економічного аналізу, а також спеціалізовані відділи, відповідальні за агрономічний та зоотехнічний

напрями. Основну виробничу діяльність підприємства забезпечують підрозділи рослинництва та тваринництва, кожен з яких виконує специфічні функції згідно з профілем, визначеним установчими документами товариства. Допоміжні структурні одиниці включають виробничий цех, у якому здійснюється первинна обробка аграрної продукції, зокрема виготовлення олії; власний автотранспортний парк для забезпечення логістичних потреб; а також ремонтно-механічну дільницю, що виконує обслуговування та поточний ремонт техніки. У системі матеріально-технічного забезпечення підприємства функціонують склади – один призначений для зберігання виробничих ресурсів, інший – для готової продукції.

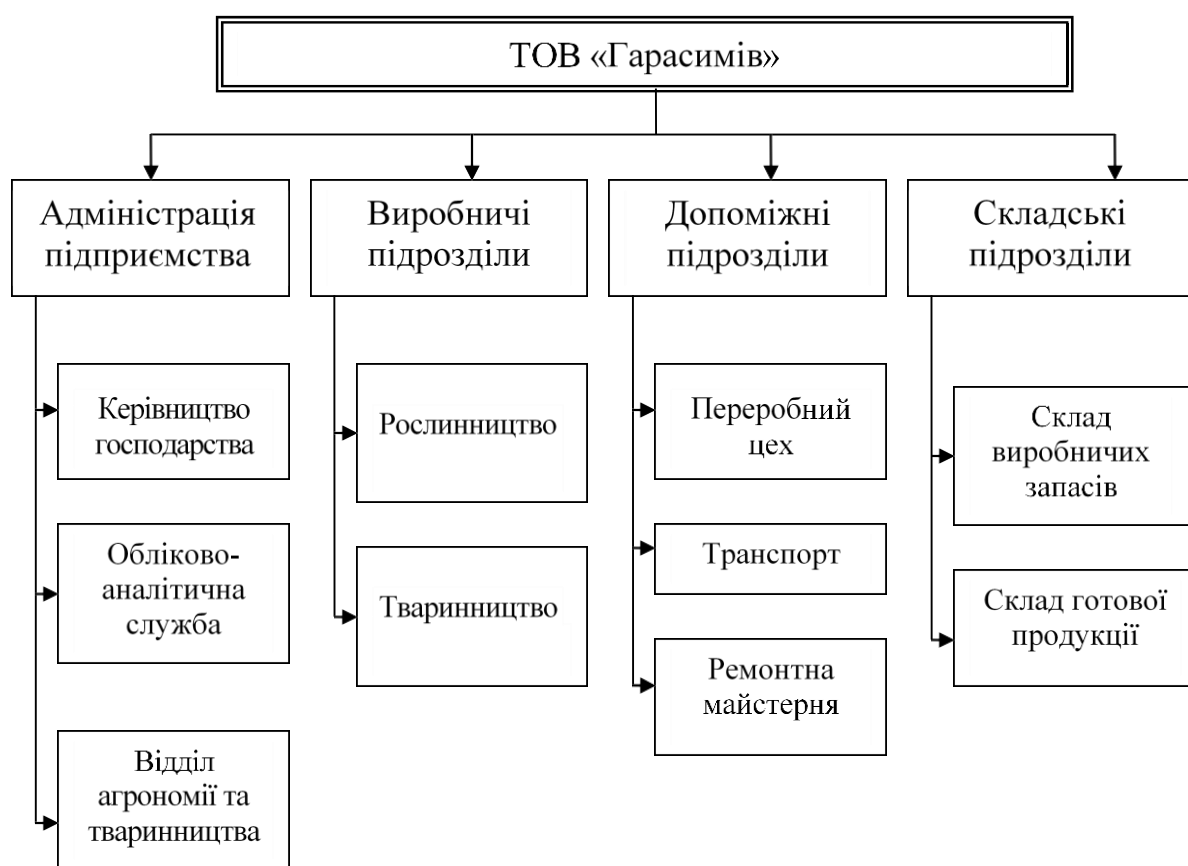

Рис. 2.1. Внутрішньовиробнича структура ТОВ «Гарасимів Агро»

Для забезпечення належного облікового супроводу фінансово-господарської діяльності на досліджуваному сільськогосподарському підприємстві функціонує бухгалтерська служба, яка здійснює постійний облік усіх господарських процесів, зокрема операцій із закупівлі насіння,

мінеральних добрив, кормів, а також діяльності, пов'язаної з виробництвом у рослинництві та тваринництві. Усі операції документуються у відповідності до нормативно встановлених вимог, а відповідна інформація систематизується в облікових регістрах і використовується для формування звітності за звітні періоди. Організація облікової системи підприємства базується на обліковій політиці, визначеній управлінськими рішеннями керівництва, що регламентують методи оцінки, облікові процедури та інструменти аналітики.

У ТОВ «Гарасимів Агро» ведення бухгалтерського обліку здійснюється за журнально-ордерною формою з дотриманням вимог чинного законодавства України. У процесі обліку використовується сучасне спеціалізоване програмне забезпечення «MASTER: Бухгалтерія», що дозволяє здійснювати автоматизовану обробку даних, зменшувати обсяг ручної роботи та підвищувати точність облікових записів. Первинна документація формується відповідно до специфіки діяльності окремих структурних підрозділів, акумулюється за встановленими періодами і централізовано передається до бухгалтерії для подальшого оброблення, агрегування та відображення в обліковій системі підприємства.

Облік витрат, отриманих доходів та фінансових результатів в ТОВ «Гарасимів Агро» здійснюється відповідно до видів діяльності, тобто для кожного структурного підрозділу проводиться окремий облік.

Згідно з вимогами П(С)БО 15 «Дохід» [42], доходи, отримані за звітний період Товариства з обмеженою відповідальністю «Гарасимів Агро», визнаються та фіксуються в таких категоріях:

- дохід від продажу сільськогосподарської продукції рослинництва (з урахуванням асортименту);
- дохід від продажу сільськогосподарської продукції тваринництва (з урахуванням асортименту);
- дохід від продажу власно переробленої сільськогосподарської продукції (з урахуванням асортименту);
- дохід від наданих послуг (виконаних робіт);

- інший операційний дохід;
- інші доходи.

Агрофірма, яка переважно реалізує обсяги аграрної продукції та надає послуги (виконує роботи), веде таку діяльність на рахунку 70 під назвою «Доходи від реалізації» (Додаток Б). Цей складається з наступних субрахунків:

— субрахунок 7011 «Дохід від реалізації агропродукції рослинництва» — об'єднує інформацію про дохід від реалізації аграрної продукції рослинництва в розрізі конкретних категорій. Чистий дохід (виручка) визначається господарством шляхом віднімання суми податків, зборів та знижок від отриманого доходу (виручки) від реалізації готової продукції, виконання робіт та надання послуг;

— субрахунок 7012 «Дохід від реалізації агропродукції тваринництва» — об'єднує інформацію про дохід від продажу аграрної продукції тваринництва в розрізі видів продукції. Чиста виручка визначається господарством шляхом віднімання суми податків, зборів та знижок від отриманого доходу (виручки) від реалізації готової продукції, виконання робіт та надання послуг;

— субрахунок 7013 «Дохід від реалізації власноруч переробленої сільськогосподарської продукції» — групує інформацію про дохід від продажу самостійно переробленої сільськогосподарської продукції за їхніми видами і сортами;

— субрахунок 703 «Дохід від наданих послуг (здійснених робіт)» — групує інформацію про дохід від наданих послуг (виконаних робіт) залежно від замовників. Чистий дохід визначається господарством шляхом віднімання суми податків, зборів та знижок від отриманого прибутку (доходу) від реалізації готової продукції, виконання робіт та надання послуг.

До складу інших операційних доходів аграрного підприємства відносяться усі надходження, які не пов'язані безпосередньо з основною діяльністю, тобто з реалізацією готової продукції, виконанням робіт або наданням послуг. Зокрема, йдеться про доходи від реалізації залишків виробничих запасів, непридатного або зношеного інвентарю; дохід від

операційної оренди активів; суми штрафів, пені, неустойок за порушення договірних зобов'язань, які визнані контрагентами; компенсаційні виплати за завдані збитки; відновлення раніше списаних активів; дохід від списаної заборгованості, що виникла в межах операційного циклу, та інші аналогічні надходження.

Для узагальнення інформації про інші доходи операційного характеру протягом звітного періоду ТОВ «Гарасимів Агро» використовує бухгалтерський рахунок 71 «Інший операційний дохід». Відповідно до методології бухгалтерського обліку, за кредитом цього рахунку фіксується надходження доходу, а за дебетом – відображаються суми, що підлягають списанню (наприклад, непрямі податки або фінансовий результат у частині закриття звітного періоду з подальшим перенесенням на рахунок 79 «Фінансові результати»). На підприємстві ведеться аналітичний облік зазначених доходів із розподілом за видами, що відповідають внутрішній класифікації, затвердженій у межах облікової політики агрофірми.

Первинні документи, що застосовуються для підтвердження господарських фактів у межах обліку інших операційних доходів, є аналогічними тим, що використовуються при обліку реалізації продукції, наданих послуг і виконаних робіт. Типова кореспонденція бухгалтерських рахунків, що забезпечує відображення цих операцій, представлено у Додатку В.

Щодо інших доходів, їх реєстрацію бухгалтерія «Гарасимів Агро» проводить на рахунку 74 «Інші доходи». Сюди включаються отримані кошти від реалізації необоротних активів та прибутки від списання кредиторської заборгованості, що виникла внаслідок неопераційного циклу.

Для отримання доходів у межах звітного періоду кожне підприємство, незалежно від характеру своєї діяльності, змушене використовувати певні ресурси. Витрати матеріальних, трудових або фінансових ресурсів, спрямовані на здійснення господарських процесів, визнаються витратами, які безпосередньо впливають на результативність діяльності суб'єкта господарювання.

Відповідно до вимог Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [43], передбачено порядок групування витрат за економічними елементами, що є універсальним для всіх сфер економічної діяльності. Для ТОВ «Гарасимів Агро» така класифікація є інструментом формування релевантної інформації щодо структури витрат, їх обсягів та напрямів використання, що дозволяє організувати ефективну систему планування закупівель сировини, матеріалів, визначати розміри витрат на оплату праці, а також здійснювати контроль за використанням ресурсів у межах виробничого процесу.

Завдяки економічному групуванню витрат підприємство може формулювати завдання щодо зниження витрат обігу, забезпечувати внутрішній контроль за доцільністю витрачання ресурсів та здійснювати обґрунтований аналіз економічних результатів. Таким чином, усі фактичні витрати, що виникають у процесі операційної діяльності, потребують чіткої систематизації за основними економічними елементами, що сприяє підвищенню прозорості управлінських рішень і ефективності фінансового планування [37].

Вартість витрат, понесених у процесі вирощування та реалізації сільськогосподарської продукції, а також виконання робіт і надання послуг, відображається в обліковій системі ТОВ «Гарасимів Агро» за допомогою рахунку 90 «Собівартість реалізації». Цей рахунок використовується для узагальнення інформації щодо витрат, пов'язаних із реалізованою продукцією, що дозволяє забезпечити коректне формування фінансового результату підприємства.

Аналітична характеристика рахунку передбачає, що його дебетовий оборот відображає збільшення собівартості реалізованої продукції шляхом списання з рахунку 27 «Готова продукція сільськогосподарського виробництва». Таким чином, фіксується зменшення обсягу наявної готової продукції внаслідок її продажу. У свою чергу, кредит рахунку 90 відображає списання понесених витрат на виробництво в межах операційного циклу підприємства на рахунок 79 «Фінансові результати», що свідчить про

завершення процесу реалізації та перехід витрат до складу звіту про фінансові результати. Таке списання оформлюється відповідними бухгалтерськими довідками, які слугують обґрунтуванням для внутрішньої документації та формують інформаційну базу для подальшого аналізу ефективності діяльності підприємства. Використання зазначеної кореспонденції рахунків відповідає чинним нормативно-правовим вимогам та забезпечує достовірність фінансової звітності.

Визначено, для утворення аналітичної інформації щодо витрат на виготовлення та продаж готової продукції, робіт і послуг залежно від їхнього типу в бухгалтерському обліку аграрної компанії на рахунку 90 «Собівартість реалізації» відкриті наступні субрахунки нищого рівня:

- ✓ 9011 «Собівартість реалізації агропродукції рослинництва» (за асортиментом);
- ✓ 9012 «Собівартість реалізації агропродукції тваринництва» (за асортиментом);
- ✓ 9013 «Собівартість реалізації агропродукції власної переробки» (за асортиментом);
- ✓ 903 «Собівартість реалізації наданих послуг та виконаних робіт».

У результаті проведеного аналізу облікових даних, зафіксованих у фінансових реєстрах, було встановлено, що для відображення в бухгалтерському обліку витрат на реалізовану готову продукцію, виконані роботи та надані послуги, бухгалтерська служба ТОВ «Гарасимів Агро» застосовує типові схеми кореспонденції рахунків, що відповідають вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Зазначені бухгалтерські проведення деталізуються в таблиці 2.1 і відображають загальноприйняту практику документального оформлення господарських операцій на підприємстві.

Доведено, використання типових облікових процедур дозволяє забезпечити системність обліку, прозорість формування собівартості реалізованої продукції, а також підвищити аналітичну цінність отриманих

даних для подальшого фінансового аналізу, планування витрат та ухвалення ефективних управлінських рішень.

Таблиця 2.1

Типова кореспонденція рахунків з обліку собівартості реалізації
у ТОВ «Гарасимів Агро»

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Списано суми собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) за видами та сортами культур	9011 «Собівартість реалізації агропродукції рослинництва» 9012 «Собівартість реалізації агропродукції тваринництва» 9013 «Собівартість реалізації агропродукції власної переробки» 903 «Собівартість реалізації наданих послуг (виконаних робіт)»	27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» (за видами, асортиментом)
2.	Віднесено суми собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) на фінансові результати діяльності	79 «Фінансові результати» (у розрізі субрахунків)	9011 «Собівартість реалізації агропродукції рослинництва» 9012 «Собівартість реалізації агропродукції тваринництва» 9013 «Собівартість реалізації агропродукції власної переробки» 903 «Собівартість реалізації наданих послуг (виконаних робіт)»

Згідно з НПСБО 16 «Витрати», витрати, що виникають у процесі операційної діяльності, але не включаються до складу виробничої собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг), підлягають класифікації за такими напрямками: адміністративні витрати, витрати на збут і інші операційні витрати. У ТОВ «Гарасимів Агро» облік зазначених витрат ведеться окремо від витрат на виробництво, що дозволяє забезпечити прозоре формування фінансового результату та покращити контроль за витратами управлінського характеру.

Адміністративні витрати, пов'язані з управлінською діяльністю підприємства, узагальнюються на рахунку 92 «Адміністративні витрати». За дебетом цього рахунку фіксується накопичення витрат, що виникають у процесі забезпечення загального функціонування агрофірми, включаючи витрати на оплату праці управлінського персоналу, комунальні послуги, витрати на канцелярські та інформаційні послуги тощо. Перенесення адміністративних витрат до складу фінансових результатів здійснюється шляхом їх списання з кредиту рахунку 92 з подальшим відображенням на рахунку 79 «Фінансові результати».

Аналітичний облік адміністративних витрат в аграрному підприємстві ведеться з урахуванням класифікації за елементами витрат та за центрами відповідальності. Джерелами первинного документального забезпечення для реєстрації адміністративних витрат виступають рахунки-фактури, накладні, авансові звіти, видаткові касові ордери (ВКО), платіжні доручення та інші облікові документи, що засвідчують факт понесення відповідних витрат.

У процесі дослідження встановлено, що методика організації обліку адміністративних витрат у ТОВ «Гарасимів Агро» ґрунтується на поетапному підході. На першому етапі відбувається ідентифікація та групування елементів витрат, таких як матеріальні витрати, витрати на оплату праці, амортизація, витрати на послуги сторонніх організацій тощо. На другому етапі відповідні витрати списуються на рахунок 79 «Фінансові результати». Такий підхід забезпечує чітке розмежування витрат управлінського характеру та дозволяє здійснювати контроль за ефективністю адміністративних витрат. Типова

кореспонденція рахунків з обліку адміністративних витрат у даному підприємстві представлена у Додатку Д.

Водночас витрати на збут продукції, пов'язані з її транспортуванням, зберіганням, пакуванням та реалізацією, обліковуються на рахунку 93, а інші операційні витрати, що не увійшли до попередніх категорій, узагальнюються на рахунку 94. Такий підхід забезпечує точність визначення операційного прибутку та дозволяє сформувати більш обґрунтовану економічну інформацію для потреб внутрішнього аналізу та управління.

Облік витрат, пов'язаних із реалізацією готової аграрної продукції, виконаних робіт та наданих послуг, здійснюється на рахунку 93 «Витрати на збут». На дебеті рахунку 93 відображається сума визнаних витрат, які супроводжують процес реалізації (витрати на транспортування, зберігання, пакування, навантажувально-розвантажувальні роботи, реклама тощо), тоді як їх списання на фінансові результати здійснюється шляхом кредитування рахунку 93 з паралельним відображенням на рахунку 79. Аналітичний облік витрат на збут у господарстві ведеться за економічними компонентами, що забезпечує деталізацію інформації для внутрішнього аналізу та прийняття управлінських рішень. Методичні підходи до реєстрації витрат на реалізацію ідентичні тим, що застосовуються при обліку адміністративних витрат. Типова кореспонденція рахунків для обліку витрат на збут відображена у Додатку Е.

Для обліку витрат операційної діяльності, які не належать до складу собівартості реалізованої продукції (рахунок 90), адміністративних витрат (рахунок 92) або витрат на збут (рахунок 93), у ТОВ «Гарасимів Агро» застосовується рахунок 94 «Інші витрати операційної діяльності». Цей рахунок призначений для узагальнення інформації про витрати, що виникають у межах звичайної господарської діяльності, але мають різnorідний характер та не можуть бути віднесені до вищевказаних категорій. По дебету рахунку 94 фіксується сума понесених витрат, тоді як по кредиту – їх списання на рахунок 79 «Фінансові результати».

Первинними документами, які засвідчують факт здійснення таких витрат, є накладні, акти про уцінку товарно-матеріальних цінностей, інвентаризаційні описи, порівняльні відомості, розрахунки бухгалтерії тощо. Методика обліку інших операційних витрат за структурою та логікою аналогічна до методики обліку адміністративних витрат і витрат на збут, що забезпечує єдність підходів до формування фінансової інформації.

Окрім поточних операційних витрат, у господарстві обліковуються також витрати, які стосуються майбутніх звітних періодів. Для їх реєстрації застосовується рахунок 97 «Інші витрати». Накопичення інформації на цьому рахунку дозволяє рівномірно розподіляти витрати в часі відповідно до принципу нарахування, що є однією з базових вимог ведення бухгалтерського обліку.

Таким чином, системна організація обліку всіх видів отриманих доходів та понесених витрат у ТОВ «Гарасимів Агро» забезпечує формування повної, достовірної та релевантної інформації про фінансово-господарську діяльність, необхідної для складання звітності, аналізу ефективності операцій та ухвалення обґрунтованих управлінських рішень.

2.2. Особливості методики обліку формування і використання фінансових результатів в агрофірмі

Підкреслимо, що перехід до ринкових відносин та розподіл влади у прийнятті економічних рішень продовжують породжувати неспокій і, відповідно, збільшують ризик у сфері підприємницької діяльності. Проте, навіть в таких умовах, підприємство повинно здійснювати різноманітні рішення, і для цього необхідно оперувати надійною інформацією. Широке використання інформації призводить до підвищення продуктивності діяльності суб'єктів господарювання.

Як вже вказувалося, ключовим фінансовим результатом господарської діяльності будь-якого підприємства є прибуток або втрата. Визначення

фінансового результату підприємства здійснюється через порівняння доходів у звітному періоді та витрат, необхідних для отримання цих доходів.

Підкреслимо, що перехід до ринкової економіки та розподіл влади в процесі ухвалення економічних рішень продовжують творити стан невизначеності і, відповідно, нарощують ризик у галузі підприємницької діяльності. Проте навіть в такому контексті підприємству необхідно приймати різноманітні рішення, для чого важливо мати точну інформацію. Широкий обсяг використання інформації призводить до підвищення результативності діяльності учасників господарювання.

Як вже було вказано, загальним фінансовим підсумком господарської діяльності будь-якої компанії є прибуток чи втрата. Визначення фінансового результату функціонування підприємства відбувається через порівняння доходів за звітний період і витрат, що були здійснені для отримання цих прибутків.

Реєстрацію фінансових результатів виконують за категоріями діяльності, на які розкривають відповідні допоміжні рахунки. У господарстві застосовується аналітичний облік фінансових результатів за видами реалізованої готової агропродукції (послуги, роботи) та іншими напрямками, визначеними самостійно господарством. Описані напрямки чітко визначені в офіційному документі про облікову політику, виданому директором господарства. Визначено, що голова господарства може вносити зміни в облікову політику шляхом коригувань, відповідно до власних рішень.

Після глибокого аналізу бухгалтерських документів на об'єкті дослідження виявлено, що у бухгалтерії аграрної компанії використовуються наступні субрахунки на рахунку 79 «Фінансові результати»:

- ✓ субрахунок 791 «Фінансові результати від реалізації агропродукції рослинництва» (за асортиментом);
- ✓ субрахунок 792 «Фінансові результати від реалізації агропродукції тваринництва» (за асортиментом);

- ✓ субрахунок 793 «Фінансові результати від реалізації агропродукції власної переробки» (за асортиментом);
- ✓ субрахунок 794 «Фінансові результати від реалізації наданих послуг (виконаних робіт)» (за видами);
- ✓ субрахунок 795 «Фінансові результати іншої операційної діяльності»;
- ✓ субрахунок 796 «Фінансові результати іншої діяльності».

Фінансовий результат в агропідприємстві «Гарасимів Агро» формується як різниця між різними категоріями доходів, які реєструються на кредиті рахунку 79 «Фінансові результати», і, відповідно, витратами, що фіксуються на дебеті даного рахунку. Баланс рахунку при його завершенні переносять на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» (див. рис. 2.2).

У цьому випадку визначено, що якщо обсяг кредитового обороту перевищує дебетовий, то господарство отримує нерозподілений прибуток за звітний період на розмір різниці. Але якщо дебетовий оборот перевищує кредитовий, що свідчить про те, що агропідприємство здійснило більше витрат, ніж отримало доходу, то розмір різниці представляє непокритий збиток.

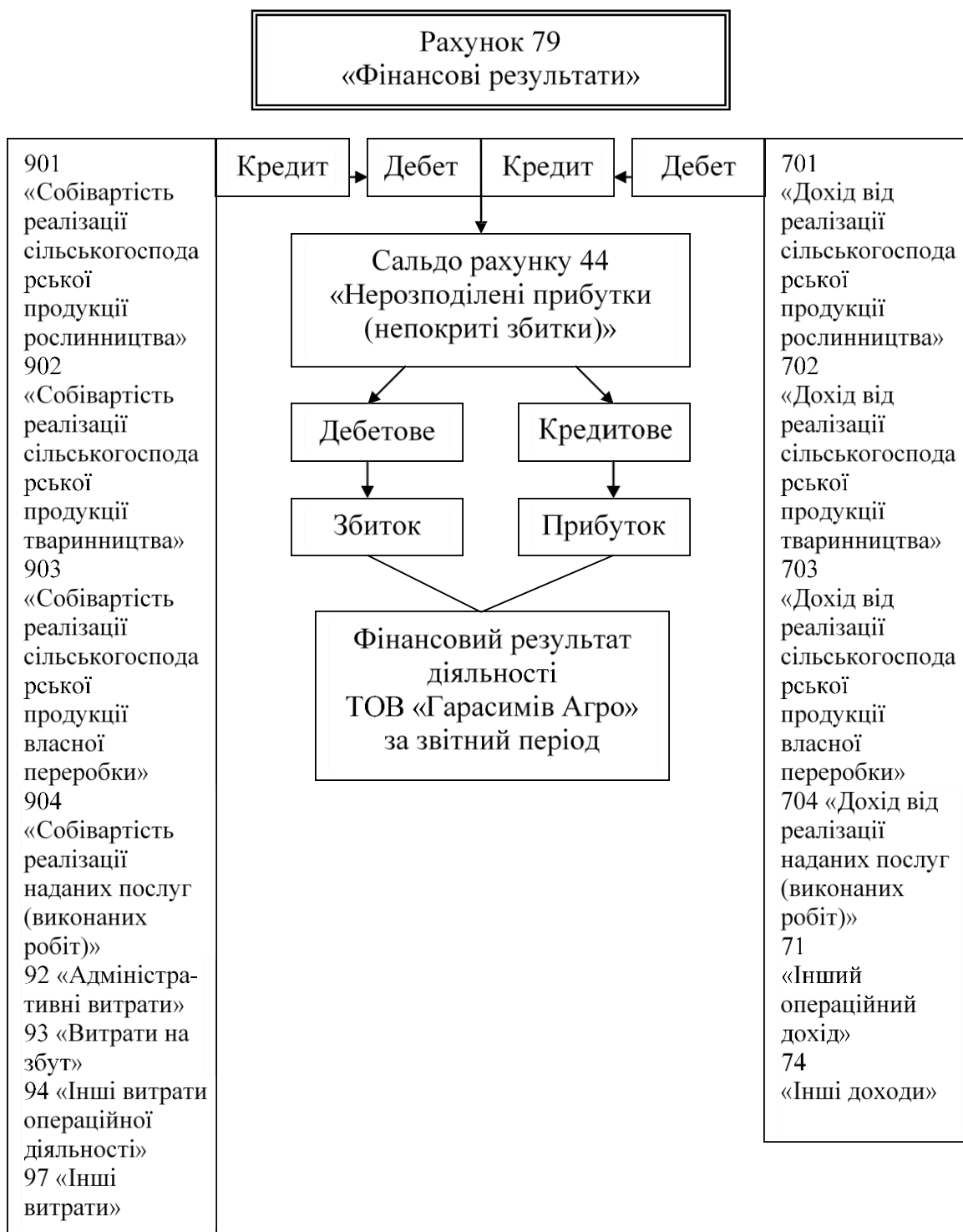

Рис. 2.2. Порядок формування величини фінансового результату за звітний період у ТОВ «Гарасимів Агро»

На основі ретельного аналізу бухгалтерських записів у відповідних облікових книгах визначено, що для реєстрації отриманих нерозподілених прибутків (непокритих втрат) у фінансовій документації товариства з

обмеженою відповідальністю «Гарасимів Агро» використовують типові відповідності рахунків обліку (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Типова кореспонденція рахунків з обліку нерозподілених прибутків
(непокритих збитків) у ТОВ «Гарасимів Агро»

№ оп.	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Відображено отриманий нерозподілений прибуток за звітний період	791 «Фінансові результати від реалізації агропродукції рослинництва» 792 «Фінансові результати від реалізації агропродукції тваринництва» 793 «Фінансові результати від реалізації агропродукції власної переробки» 794 «Фінансові результати від реалізації наданих послуг (виконаних робіт)» 795 «Фінансові результати від ін. операц. діяльності» 796 «Фінансові результати від іншої діяльності»	441 «Прибуток нерозподілений»
2.	Відображено понесені непокриті збитки за звітний період	442 «Непокриті збитки»	791 «Фінансові результати від реалізації агропродукції рослинництва» 792 «Фінансові результати від реалізації агропродукції тваринництва» 793 «Фінансові результати від реалізації агропродукції власної переробки» 794 «Фінансові результати від реалізації наданих послуг (виконаних робіт)»

			795 «Фінансові результати від ін. операц. діяльності» 796 «Фінансові результати від іншої діяльності»
--	--	--	--

Після завершення звітного періоду керівництво підприємства ТОВ «Гарасимів Агро» використовує отриману суму нерозподілених прибутків, враховуючи відрахування податку на прибуток та інших обов'язкових платежів, згідно із зазначеними напрямками (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Напрямки використання нерозподіленого прибутку

№	Напрямки використання	Питома вага
1.	На поповнення додаткового капіталу	35 відсотків
2.	На поповнення резервного капіталу	5 відсотків
3.	На виплату дивідендів власникам	50 відсотків
4.	На виплату премій працівникам	10 відсотків

Економічний результат операцій суб'єкта господарювання представляє собою всеосяжну категорію, що враховує два основних фактори основної мети підприємницької діяльності – доходи і витрати. Формування інформації про надходження доходів, здійснення витрат і фінансові результати ведеться послідовно та безперервно завдяки системі бухгалтерського обліку та звітності.

Відомо, що бухгалтерська служба товариства з обмеженою відповідальністю «Гарасимів Агро» відповідно до ухваленої облікової політики в кінці кожного звітного періоду складає звітність для різноманітних користувачів облікової інформації, яка поділяється на:

- зовнішню звітність, а саме фінансову;
- внутрішню, призначену для задоволення потреб керівництва з метою ухвалення стратегічних і тактичних рішень.

Утворення вищезазначених форм звітності включає ряд схожих етапів, проте важливо відмітити, що існують різні особливості. Зупинимось на деталях

щодо відображення фінансових результатів як у зовнішній, так і внутрішній звітності.

Отже, можна стверджувати, що досліджувана компанія «Гарасимів Агро» веде облік формування фінансових результатів та ефективно використовує прибуток відповідно до вимог П(С)БО та інших нормативних актів. З'ясовано, що аналітичний облік даної ділянки в аграрній фірмі є зрозумілим, легко прийнятним та повністю задовольняє потреби користувачів облікової інформації.

2.3. Порядок відображення фінансових результатів господарства у фінансовій звітності

У сучасних умовах трансформації економіки України та підвищення вимог до прозорості бізнесу, складання фінансової звітності набуває особливої актуальності. Це зумовлено потребами широкого кола зацікавлених осіб у достовірній інформації щодо фінансово-економічного становища підприємств. Фінансова звітність є ключовим джерелом такої інформації, оскільки дозволяє здійснювати всебічний аналіз господарської діяльності, оцінювати ступінь ефективності управління ресурсами та формувати обґрунтовані висновки щодо перспектив розвитку суб'єкта господарювання.

Звітні документи мають вторинний характер, оскільки базуються на даних первинного бухгалтерського обліку, однак відіграють самостійну роль у системі управління підприємством. Зокрема, вони забезпечують можливість відстеження змін у структурі активів і пасивів, виявлення джерел доходів та напрямів витрат, а також визначення фінансових результатів діяльності. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень, дотриманню принципів фінансової стабільності та економічної безпеки.

Одним із основних призначень складання фінансової звітності є інформування як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів (власників, інвесторів, контролюючих органів, банківських установ тощо) про реальний стан справ у підприємстві. Повнота, об'єктивність і своєчасність звітних даних

створюють передумови для прозорого управління, зниження фінансових ризиків та укріплення довіри до підприємства на ринку.

У процесі дослідження встановлено, що головний бухгалтер ТОВ «Гарасимів Агро» при складанні фінансової звітності дотримується низки основоположних принципів, передбачених національними стандартами бухгалтерського обліку. Зокрема, застосовується принцип самостійності суб'єкта господарювання, що передбачає розгляд підприємства як окремої юридичної одиниці, відокремленої від його власників. Це означає, що у звітності не враховуються особисті активи або зобов'язання засновників.

Наступним ключовим положенням є принцип неперервності діяльності, згідно з яким у фінансовій звітності передбачається подальше функціонування підприємства у перспективі, без намірів або необхідності його ліквідації чи суттєвого скорочення обсягів діяльності. Застосовується також принцип періодичності, що забезпечує розмежування господарських операцій за окремими обліковими періодами з метою коректного визначення фінансових результатів.

Фінансова звітність формується з урахуванням принципу історичної (фактичної) собівартості, який передбачає оцінку активів за витратами, фактично понесеними на їх придбання або створення. Важливим також є принцип нарахування та відповідності доходів і витрат, який гарантує визнання доходів і витрат у тому періоді, в якому вони виникли, незалежно від моменту фактичного надходження або вибуття грошових коштів. Це забезпечує об'єктивне визначення фінансового результату звітного періоду.

Крім того, бухгалтерія агрофірми дотримується принципу послідовності, що полягає в системному і незмінному застосуванні облікової політики з періоду в період, що сприяє порівнюваності показників звітності. Принцип повного висвітлення гарантує надання користувачам звітності всебічної інформації про всі суттєві події та операції, здатні вплинути на прийняття економічних рішень.

Не менш значущим є принцип обережності, який передбачає уникнення завищення активів і доходів та недооцінки зобов'язань і витрат, що забезпечує реалістичне відображення фінансового стану підприємства. Дотримання принципу превалювання сутності над формою забезпечує облік господарських операцій за їхньою економічною суттю, а не виключно за юридичною формою, що сприяє більш правдивому представленню інформації. Нарешті, всі показники фінансової звітності представлені відповідно до принципу єдиного грошового вимірника, який вимагає узагальнення інформації у звітності в національній грошовій одиниці, що забезпечує уніфікацію і зрозумілість даних для користувачів.

Щодо необхідних форм фінансового звіту, які формує та оприлюднює компанія «Гарасимів Агро», фінансові результати її діяльності відображаються у «Фінансова звітність малого підприємства» (формі № 1-м, 2-м). Підготовка та складання цього звіту регламентується НПСБО 25 «Спрощена фінансова звітність».

Так, відповідно до НПСБО 25, «Фінансова звітність малого підприємства» в агрофірмі має два основні розділи:

I. Баланс.

II. Звіт про фінансові результати.

У процесі дослідження встановлено, що бухгалтерська служба ТОВ «Гарасимів Агро» здійснює складання та подання звіту про фінансові результати на регулярній основі – щоквартально та за підсумками фінансового року. При цьому, відповідно до чинних нормативних вимог, числові дані у звітній формі подаються у тисячах гривень, що забезпечує зручність у сприйнятті інформації та її стандартизацію. У випадках, коли окремі показники у звітній формі не мають значення або не використовуються, відповідні рядки позначаються прочерками, що є стандартною практикою при складанні фінансової звітності. Відображення таких елементів, як податки, витрати, собівартість продукції, а також збитки, здійснюється із використанням круглих

дужок. Таке оформлення вказує на їхній зменшувальний вплив на фінансовий результат, що відповідає методології формування підсумкових показників.

Особливістю форми вказаної звітності є наявність двох колонок для подання числових значень. Зокрема, в одній з них фіксуються результати діяльності підприємства за поточний звітний період, тоді як у другій – відповідні дані за аналогічний період попереднього року. Такий підхід сприяє проведенню порівняльного аналізу фінансових результатів у динаміці та забезпечує основу для аналітичних висновків щодо ефективності управлінських рішень.

У балансі малого підприємства бухгалтерія «Гарасимів Агро» подає структуровану інформацію про фінансовий стан агрофірми на початок і кінець звітного періоду. У ньому активи групуються за ступенем їх ліквідності, а зобов'язання та власний капітал – за джерелами походження та термінами погашення. Особливістю обліку в аграрному секторі є необхідність відображення біологічних активів та готової сільськогосподарської продукції, які обліковуються за виробничою вартістю залежно від характеру активу та стадії його використання. У складі необоротних активів, як правило, значну частку в агрофірмі становлять основні засоби виробничого призначення (техніка, будівлі, споруди), тоді як у складі оборотних активів важливу роль відіграють запаси насіння, добрив, кормів, а також дебіторська заборгованість і грошові кошти.

У звіті про фінансові результати малого підприємства бухгалтерія агрофірми подає інформацію про доходи та витрати за звітний період з визначенням фінансового результату – прибутку або збитку. У цьому звіті агрофірма відображає виручку від реалізації продукції (робіт, послуг), собівартість реалізації, адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати. У разі наявності фінансових чи інших доходів (наприклад, орендних платежів або компенсацій) вони також включаються до звіту. Окрім того, сільськогосподарські підприємства можуть зафіксувати у звіті сезонні коливання результатів діяльності, що пов'язано з циклічністю агровиробництва.

Загалом порядок складання цих звітів у ТОВ «Гарасимів Агро» ґрунтується на дотриманні принципів обачності, нарахування, послідовності та повного висвітлення, що забезпечує об'єктивність поданої інформації та її придатність для ухвалення управлінських рішень, аналізу динаміки господарської діяльності та визначення ефективності функціонування аграрного підприємства.

У ході проведення дослідження встановлено, що поряд із фінансовою звітністю, яка складається відповідно до нормативно-правових актів, у ТОВ «Гарасимів Агро» практикується формування внутрішньої (управлінської) звітності, яка має стратегічне значення для ефективного функціонування підприємства. Така звітність орієнтована насамперед на задоволення інформаційних потреб керівного складу господарюючого суб'єкта, оскільки дані, представлені у зовнішній фінансовій звітності, не завжди дають змогу здійснити глибокий аналіз для прийняття оперативних або довгострокових рішень, особливо у сфері планування, контролю та аналізу господарської діяльності.

Форми внутрішньої звітності розробляються безпосередньо управлінським апаратом підприємства та затверджуються відповідним наказом про облікову політику. Це дозволяє адаптувати інформаційне забезпечення до специфіки діяльності підприємства, зокрема в аграрному секторі, де значну роль відіграють сезонні коливання, коливання ринкових цін та ризики, пов'язані з природно-кліматичними умовами.

Визначено, що ефективна внутрішня звітність повинна відповідати трьом основним критеріям аналітичної придатності. Зокрема, вона має забезпечувати: по-перше, інформацію, необхідну для формування інвестиційної політики; по-друге, можливість оцінки динаміки прибутковості та перспектив фінансового результату; по-третє, аналіз наявних ресурсів підприємства, рівня їхнього використання та змін у їх структурі.

Таким чином, внутрішня звітність виступає дієвим інструментом управлінського обліку, що забезпечує оперативне, релевантне й адаптоване до

конкретних умов інформаційне середовище для ухвалення рішень. Її підготовка покладається на бухгалтера-аналітика, а сам факт її складання та подання є внутрішньокорпоративною ініціативою, що підкреслює гнучкість і прикладну орієнтацію цієї форми облікового забезпечення.

У процесі дослідження встановлено, що у ТОВ «Гарасимів Агро» управлінська звітність формується менеджментом різних рівнів на підставі внутрішніх бухгалтерських даних. Така звітність містить оцінку поточних результатів господарської діяльності, а також аналітичні напрацювання щодо прогнозів майбутнього розвитку підприємства. Вона виконує важливу функцію – забезпечення інформаційного підґрунтя для оперативного управління та координації стратегічних ініціатив. Формування цієї звітності орієнтоване на потреби конкретних користувачів у межах підприємства, враховуючи їхні посадові обов'язки та зони відповідальності. Змістовне наповнення та аналітична цінність цих звітів значною мірою залежать від кваліфікації працівників бухгалтерської служби, які здійснюють узагальнення первинних даних, проводять розрахунки та формують аналітичні висновки.

Окремо слід зазначити, що інформація, яка міститься у внутрішній управлінській звітності, має обмежений доступ і не підлягає розголошенню, оскільки вона охоплює аспекти, пов'язані з внутрішньою економічною політикою підприємства, управлінськими рішеннями та комерційними перспективами. Тому такий вид звітності є не лише важливим інформаційним ресурсом для управління, а й елементом захисту конкурентних переваг агрофірми.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ДОХОДІВ, ВИТРАТ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

ТОВ «ГАРАСИМІВ АГРО»

3.1. Аналіз динаміки і структури доходів, витрат та фінансових результатів діяльності агрофірми

Аналіз результативності бізнесу зумовлений зростаючою потребою його керівництва у забезпеченні ефективного управління фінансовими ресурсами в умовах підвищеної економічної нестабільності, конкуренції та змін зовнішнього середовища. Успішне функціонування підприємства значною мірою залежить від здатності керівництва вчасно приймати обґрунтовані управлінські рішення, що базуються на достовірній, систематизованій та релевантній інформації щодо формування доходів, витрат та результатів діяльності.

З огляду на це, аналіз динаміки та структури доходів, витрат і фінансових результатів дозволяє виявити внутрішні резерви підприємства, оцінити ефективність використання наявних ресурсів, спрогнозувати майбутні фінансові потоки та скоригувати стратегію розвитку. Комплексне вивчення доходів дає змогу з'ясувати джерела формування фінансових надходжень, їх стабільність та залежність від зовнішніх і внутрішніх факторів. Аналіз витрат, у свою чергу, забезпечує оцінку рівня економності, доцільності та структури споживання ресурсів. Поєднання цих аналітичних напрямів у межах оцінки фінансових результатів дає можливість не лише встановити рівень прибутковості підприємства, а й виявити чинники, що на нього впливають.

Значущість комплексного аналізу діяльності бізнесу підсилюється необхідністю адаптації вітчизняних підприємств до умов глобалізованого ринку та інтеграції з європейськими стандартами звітності. Таким чином, дослідження динаміки та структури доходів, витрат і фінансових результатів є надзвичайно актуальним для підвищення прозорості, обґрунтованості та

ефективності управлінських рішень у сучасній системі корпоративного управління.

Мета аналізу доходів, витрат та фінансових результатів діяльності фірми полягає у всебічному дослідженні фінансових показників підприємства з метою виявлення тенденцій їх зміни, структури формування, ефективності використання ресурсів, а також обґрунтування управлінських рішень, спрямованих на підвищення прибутковості, оптимізацію витрат та забезпечення сталого фінансового розвитку.

Для досягнення поставленої мети визначаються такі основні завдання аналізу:

- дослідити структуру доходів підприємства, визначити основні джерела їх формування та оцінити їхню стабільність і залежність від зовнішніх і внутрішніх факторів;

- проаналізувати обсяг та склад витрат підприємства, виявити частку постійних і змінних витрат у загальній сумі, оцінити ефективність витрачання ресурсів;

- вивчити динаміку доходів, витрат і фінансових результатів у часовому аспекті для виявлення позитивних або негативних тенденцій;

- визначити вплив доходів та витрат на формування фінансових результатів (прибутку або збитку), провести факторний аналіз змін прибутковості;

- надати оцінку рентабельності діяльності підприємства за різними напрямками (операційною, інвестиційною, загальною), з урахуванням результатів аналізу;

- сформулювати рекомендації щодо підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства на основі отриманих результатів аналізу.

Зазначені завдання дозволяють забезпечити глибоке розуміння фінансової ситуації підприємства, виявити проблемні зони та сформувати основу для стратегічного планування й вдосконалення управління.

У ході дослідження було проведено аналіз доходів і витрат, а також формування та використання фінансових результатів господарства «Гарасимів Агро» за даними фінансової звітності малого підприємства: ф. № 1-м «Баланс» та ф. № 2-м «Звіт про фінансові результати», а також використання аналітичних даних бухгалтерського обліку за період 2022-2024 роки.

У процесі дослідження встановлено, що велика кількість фінансових показників, які відображають результати господарської діяльності агрофірми, ускладнює проведення їх комплексного аналізу. З метою систематизації інформації та виявлення ключових чинників впливу на фінансовий стан підприємства було застосовано методику аналітичного опрацювання фінансових коефіцієнтів. Такий підхід дав змогу виявити основні напрями підвищення ефективності діяльності фірми, а також сформулювати обґрунтовані заходи щодо зниження рівня збитковості та фінансових ризиків. Проведений аналіз фінансових результатів у ТОВ «Гарасимів Агро» дав можливість простежити зміну окремих показників у межах звітного періоду, оцінити їх структурні характеристики та динамічні зрушення у цілому.

На первинному етапі дослідження фінансових результатів особлива увага приділялася аналізу обсягів отриманого прибутку та витрат, що були понесені в процесі господарської діяльності виробничого підприємства. Це дало змогу комплексно оцінити ефективність функціонування суб'єкта господарювання з урахуванням змін основних фінансових показників у динаміці (див. табл. 3.1).

Аналіз показників прибутковості та витрат у товаристві з обмеженою відповідальністю «Гарасимів Агро» за 2022–2024 роки засвідчує наявність відносної стабільності у формуванні доходів у сільськогосподарській галузі. Зокрема, підприємство демонструє сталу прибутковість упродовж досліджуваного періоду, що проявляється у щорічному прирості доходів на рівні від 3 до 28 млн грн. На думку управлінського персоналу агрофірми, така позитивна динаміка є наслідком знецінення національної валюти, що, у свою

чергу, спричинило зростання відпускних цін на агропродукцію, підвищивши загальні обсяги виручки від реалізації.

Таблиця 3.1

Аналіз рівня і динаміки отриманих доходів та понесених витрат діяльності

ТОВ «Гарасимів Агро» за 2022-2024 рр. (тис. грн.)

Показники	Роки			Відхилення, +/-		Відхилення, %	
	2022	2023	2024	2023-2022	2024-2023	2023-2022	2024-2023
1. Чистий дохід від реалізації продукції	35131,5	38060,0	66694,8	2928,5	28634,8	108,3	175,2
2. Інші операційні доходи	109,9	166,2	185,5	56,3	19,3	151,2	111,6
3. Інші доходи	2480,7	450,0	—	-2030,7	-450,0	18,1	0,0
Разом доходи	37722,1	38676,2	66880,3	954,1	28204,1	102,5	172,9
4. Собівартість реалізованої продукції	12932,5	16782,0	23008,2	3849,5	6226,2	129,8	137,1
5. Інші операційні витрати	474,0	1284,1	1549,6	810,1	265,5	270,9	120,7
6. Інші витрати	178,4	425,9	398,0	247,5	-27,9	238,7	93,4
Разом витрати	13584,9	18492,0	24955,8	4907,1	6463,8	136,1	135,0
Фінансовий результат до оподаткування	24137,2	20184,2	41924,5	-3953,0	21740,3	83,6	207,7

Щодо витрат, спостерігаємо, зростання їх величини впродовж аналізованого періоду. Як уже зазначено, поясненням є зростання цін у період воєнного стану внаслідок девальвації вітчизняної валюти. Водночас, слід відмітити, що таке зростання не вплинуло на прибутковість агрофірми, де фінансовий результат до оподаткування коливається у межах 20-42 млн. грн.

Узагальнюючи, вважаємо, що управління ТОВ «Гарасимів Агро» є ефективним, адже підтверджується сталою прибутковістю фінансово-господарської діяльності господарства.

У процесі дослідження фінансових результатів діяльності підприємства важливим аналітичним завданням є оцінка складу та структури доходів і витрат, зокрема в частині встановлення їхнього питомого впливу на загальний фінансовий результат. Аналіз структури дає змогу простежити зміни у внутрішньому складі показників, виявити домінуючі джерела формування доходів і основні напрями витрат, а також оцінити їхню динаміку у часовому розрізі (табл. 3.2). Застосування такого підходу сприяє більш глибокому розумінню природи структурних зрушень та ідентифікації чинників, які обумовлюють їх виникнення, що, своєю чергою, слугує підґрунтям для ухвалення ефективних управлінських рішень.

Таблиця 3.2

Аналіз складу і структури отриманих доходів та понесених витрат діяльності
ТОВ «Гарасимів Агро» за 2022-2024 рр. (тис. грн.)

Показники	Роки			Структура, %			Відхилення, %	
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2023- 2022	2024- 2023
1. Чистий дохід від реалізації продукції	35131,5	38060,0	66694,8	93,1	98,4	99,7	5,3	1,3
2. Інші операційні доходи	109,9	166,2	185,5	0,3	0,4	0,3	0,1	-0,2
3. Інші доходи	2480,7	450,0		6,6	1,2	0,0	-5,4	-1,2
Разом доходи	37722,1	38676,2	66880,3	100,0	100,0	100	0,0	0,0
4. Собівартість реалізованої продукції	12932,5	16782,0	23008,2	95,2	90,8	92,2	-4,4	1,4
5. Інші операційні витрати	474,0	1284,1	1549,6	3,5	6,9	6,2	3,5	-0,7
6. Інші витрати	178,4	425,9	398,0	1,3	2,3	1,6	1,0	-0,7
Разом витрати	13584,9	18492,0	24955,8	100,0	100,0	100	0,0	0,0

Аналіз показників доходів і витрат ТОВ «Гарасимів Агро» за період 2022–2024 років свідчить про наявність змін у структурних пропорціях та тенденціях їх формування. Зокрема, динаміка чистого доходу від реалізації продукції демонструє поступове зростання з незначними коливаннями. У 2023 році зафіксовано приріст на рівні 5,3 %, тоді як у 2024 році темп зростання дещо сповільнився і становив 1,3 %. Ці показники засвідчують як здатність підприємства утримувати стабільні обсяги реалізації, так і вплив зовнішніх економічних чинників на фінансові результати.

У частині витрат виявлено неоднозначну динаміку, що зумовлює необхідність глибшого аналізу їхнього складу та доцільності. Така оцінка має охоплювати не лише абсолютні значення витрат, а й їхню питому вагу у загальній структурі, функціональне призначення та зв'язок із господарськими цілями. Водночас, важливим аспектом є виявлення потенційних внутрішніх резервів зниження витрат без шкоди для якості продукції та виробничих процесів. З огляду на викладене, доцільним є проведення детального управлінського аналізу витрат з боку керівництва підприємства, що сприятиме оптимізації витратної частини та підвищенню фінансової ефективності господарювання.

Інформаційною базою для такого аналізу слугують дані, узагальнені у Додатку Ж, де представлено деталізовану структуру доходів та витрат ТОВ «Гарасимів Агро» за аналізований період.

У процесі оцінювання фінансово-економічної діяльності підприємства важливе значення має дослідження трансформацій, що відбуваються із загальним фінансовим результатом діяльності, тобто прибутком або збитком. Такий аналіз дозволяє простежити динаміку змін, виявити наявні тенденції та встановити закономірності, що впливають на формування кінцевого результату господарювання. Саме відстеження рівня прибутковості упродовж декількох періодів дає змогу оцінити ефективність управлінських рішень, з'ясувати внутрішні та зовнішні фактори впливу та сформулювати обґрунтовані висновки для розроблення стратегії подальшого розвитку підприємства. Візуалізація цих

змін подана на рисунку 3.1, що відображає загальну картину фінансових результатів агрофірми у динаміці.

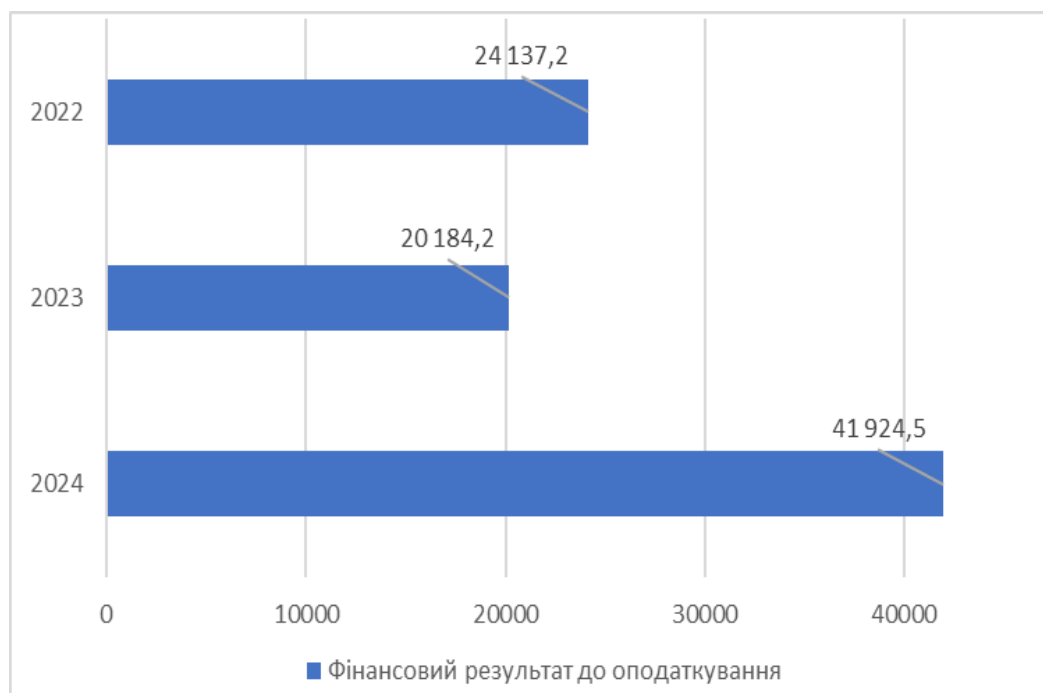

Рис. 3.1. Динаміка отриманого фінансового результату до оподаткування ТОВ «Гарасимів Агро» за 2022-2024 рр.

Накопичені дані створюють підґрунтя для цілісної оцінки прибутковості агропідприємства, що, у свою чергу, дає змогу ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення щодо її підвищення. Як свідчить аналіз, відображений на рисунку 3.1, ТОВ «Гарасимів Агро» протягом 2022-2024 років демонструвало сталу позитивну динаміку зростання прибутку. Зокрема, максимальний фінансовий результат було досягнуто у 2024 році, коли чистий прибуток сягнув 41924,5 тис. грн., що є найвищим показником за досліджуваний період. Для порівняння, у 2023 році розмір прибутку становив 20184,2 тис. грн., що свідчить про значне покращення фінансового результату у наступному періоді.

Варто наголосити, що суттєвий вплив на фінансові результати підприємства справляють витрати, пов'язані із закупівлею насіння, мінеральних добрив і паливно-мастильних матеріалів. Ці статті витрат безпосередньо формують собівартість реалізованої аграрної продукції, а отже — опосередковано впливають на прибутковість діяльності підприємства загалом. Врахування цих чинників у системі фінансового аналізу дає змогу виявити

шляхи оптимізації витратної частини бюджету та підвищення рентабельності господарської діяльності.

3.2. Оцінка показників рентабельності господарства та пошук шляхів їх підвищення

Оцінка рентабельності є ключовим елементом фінансово-економічного аналізу, що дозволяє визначити ефективність використання ресурсів у процесі господарської діяльності. Показники рентабельності відображають взаємозв'язок між отриманим прибутком та витратами, вкладеним капіталом чи обсягом виробництва, що дає змогу оцінити не лише загальний фінансовий стан підприємства, а й ефективність управлінських рішень.

Вивчення рентабельності у ТОВ «Гарасимів Агро» є надзвичайно важливим з огляду на необхідність виявлення резервів для підвищення економічної стійкості підприємства та забезпечення його конкурентоспроможності в аграрному секторі. У цьому контексті доцільним є проведення оцінки основних індикаторів рентабельності, виявлення факторів, що впливають на їх зміну, а також формування напрямів удосконалення фінансової результативності діяльності.

Метою даного пункту роботи є здійснення комплексної оцінки рівня рентабельності господарської діяльності ТОВ «Гарасимів Агро» задля виявлення тенденцій її зміни, чинників впливу та окреслення можливих шляхів підвищення ефективності використання ресурсів підприємства.

Для досягнення поставленої мети було поставлено такі завдання:

- проаналізувати динаміку основних показників рентабельності підприємства за останні роки;
- оцінити вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на рівень рентабельності господарства;
- визначити резерви для зростання прибутковості на основі виявлених тенденцій та закономірностей;

– запропонувати обґрунтовані заходи щодо підвищення рентабельності діяльності агрофірми в коротко- та середньостроковій перспективі.

Проаналізовано низку наукових робіт і визначено, що для комплексного аналізу прибутковості компанії визначають показник рентабельності підприємства, який розраховується за наступною формулою:

$$R_{\text{підприємства}} = \text{Прибуток} / \text{Середньорічна вартість активів}$$

Показник рентабельності активів, який обчислюється як відношення прибутку до середньорічної вартості активів, характеризує загальну ефективність використання всіх ресурсів, залучених у господарську діяльність підприємства. Його значення дає змогу оцінити, який прибуток приносить кожна гривня, інвестована в активи компанії, незалежно від джерел їх фінансування (власного чи позикового капіталу). Цей коефіцієнт є узагальнюючим індикатором фінансової ефективності, який показує здатність підприємства генерувати прибуток на основі наявної ресурсної бази. Вищий рівень рентабельності активів свідчить про раціональне та продуктивне використання майна, тоді як зниження може сигналізувати про неефективність управління ресурсами, зростання витрат або недостатню віддачу від інвестицій.

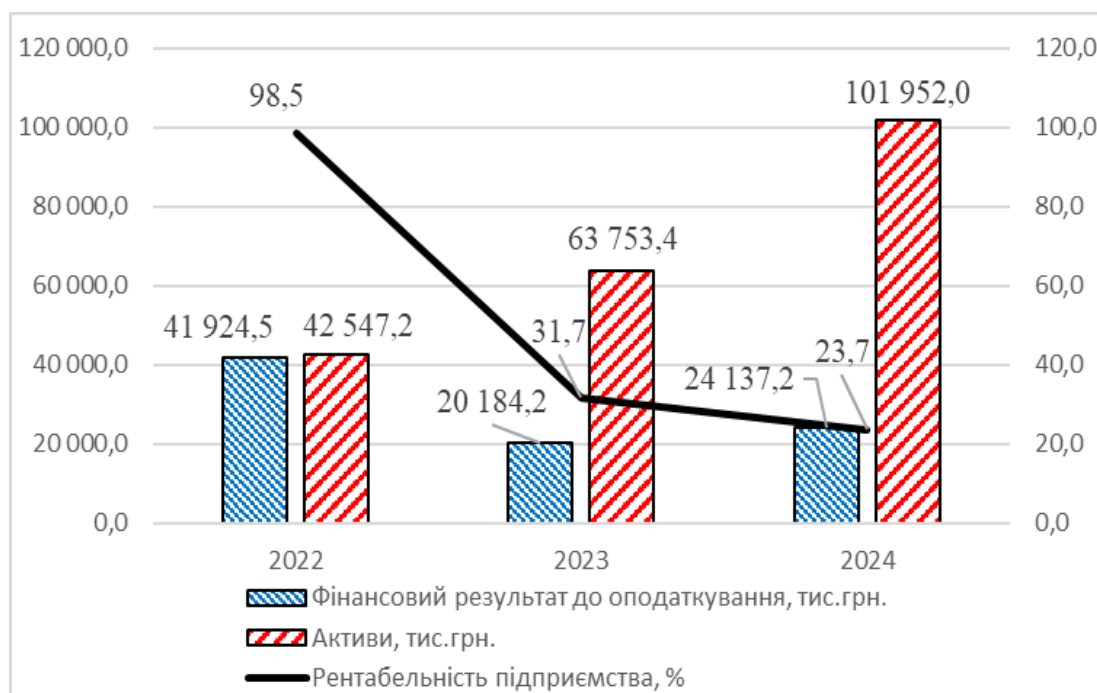

Рис. 3.2. Динаміка рентабельності ТОВ «Гарасимів Агро» за 2022-2024 рр.

Наведена ілюстрація (рис. 3.2) відображає досить цікаву динаміку показників. Особливістю є те, що в умовах стабільної величини прибутку (фінансового результату до оподаткування) показник рентабельності в агрофірмі характеризується динамікою до спадання впродовж аналізованих років. Це пояснюється одночасним зростанням активів аграрної компанії, які впродовж досліджуваного періоду зросли від 42547,2 тис. грн. до 101952,0 тис. грн. Така ситуація є позитивною, адже керівництво господарства активно реінвестує отриманий прибуток назад у бізнес шляхом придбання активів.

Для встановлення причин зміни рентабельності підприємства у кількісному вираженні проведено розрахунок впливу факторів за період з 2023 по 2024 рік за допомогою методу ланцюгових підстановок. Цей метод включає послідовні заміщення одного фактору, при незмінності іншого, з метою визначення впливу кожного окремого чинника.

Таблиця 3.3

Вихідні числові дані факторного аналізу

Показники	2023 рік	2024 рік	+ / –
1. Прибуток (фінансовий результат до оподаткування), тис. грн.	20184,2	24137,2	3 953,0
2. Середньорічна вартість активів, тис. грн.	63753,4	101952,0	38 198,6
3. Рентабельність агрофірми, %	31,7	23,7	-8,0

Обчислення попередніх даних:

$$\text{Рентабельність}_{2023} (P_{2023}) = (20184,2 / 63753,4) \times 100 = 31,7 \%$$

$$\text{Рентабельність}_{\text{умовна}} (P_{\text{ум}}) = (24137,2 / 63753,4) \times 100 = 37,9 \%$$

$$\text{Рентабельність}_{2024} (P_{2024}) = (24137,2 / 101952,0) \times 100 = 23,7 \%$$

На зміну рівня рентабельності агрофірми вплинули наступні два фактори:

– зміна отриманого прибутку за звітний період

$$P_{\text{ум}} - P_{2023} = 37,9 - 31,7 = +6,2 \%$$

– зміна середньорічної вартості активів

$$P_{2024} - P_{\text{ум}} = 23,7 - 37,9 = -14,2 \%$$

Перевірка = $+6,2 + (-14,2) = -8,0$ %.

У процесі аналізу факторів виявлено, що зміна рівня прибутковості компанії (-8,0 %) спричинена збільшенням прибутку на +6,2 % та, водночас, багатократним збільшенням вартості активів на -14,2 %.

Наочне відображення впливу факторів на зміну рентабельності ТОВ «Гарасимів Агро» за 2023-2024 рр. наведено на рис. 3.3.

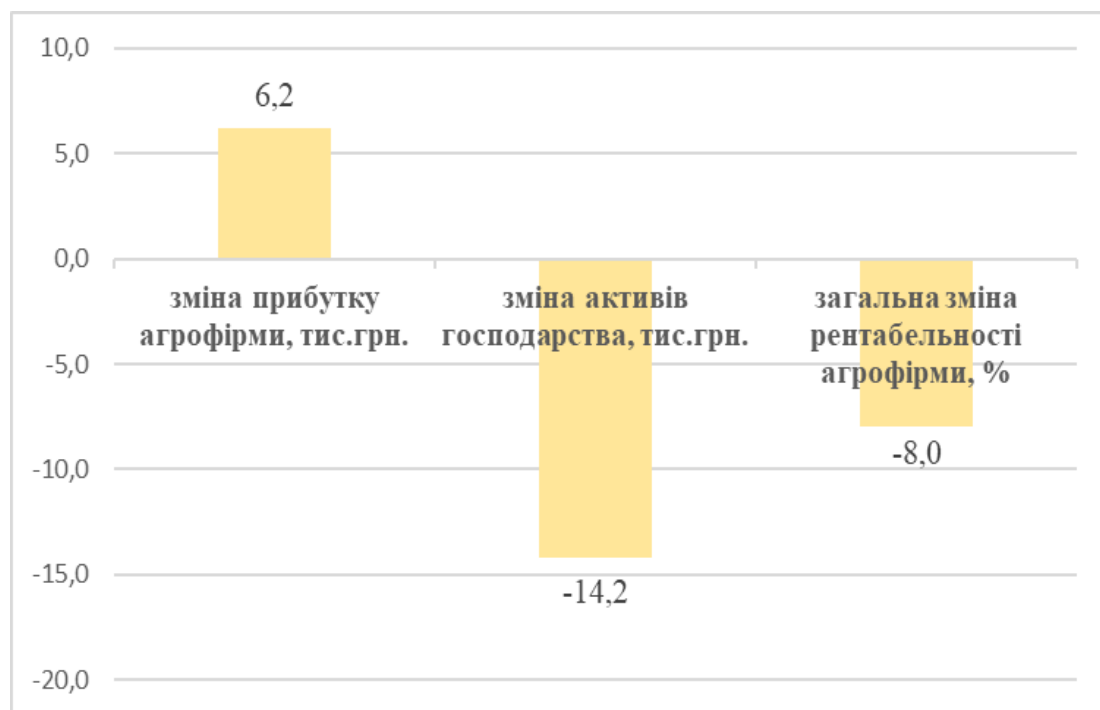

Рис. 3.3. Наочне відображення впливу факторів на зміну рентабельності ТОВ «Гарасимів Агро» за 2023-2024 рр.

Загалом, оцінка рентабельності товариства з обмеженою відповідальністю «Гарасимів Агро» за 2022-2024 роки вказує на позитивну динаміку, оскільки діяльність підприємства винагороджується стабільною величиною прибутку, яку керівництво агрофірми спрямовує на розширення матеріально-технічної бази, тобто придбання активів підприємства.

Потреба у підвищенні рентабельності діяльності аграрного підприємства обумовлена необхідністю забезпечення сталого економічного розвитку, підвищення фінансової стійкості та конкурентоспроможності на ринку агропродукції (рис. 3.4). В умовах динамічного зовнішнього середовища, коливань цін на сільськогосподарську продукцію, зростання виробничих витрат

та впливу макроекономічних чинників, ефективність використання ресурсів набуває особливої ваги. Особливо гостро це питання звучить у період повномасштабної війни. Низький рівень рентабельності може свідчити про наявність внутрішніх резервів, недостатньо ефективну структуру витрат або обмежену продуктивність господарських процесів, що зумовлює потребу в їх ретельному аналізі та вдосконаленні.

Рис. 3.4. Рекомендовані шляхи покращення рентабельності діяльності
ТОВ «Гарасимів Агро»

Шляхи покращення рентабельності діяльності агрофірми можуть включати кілька взаємопов'язаних напрямів. Передусім, це оптимізація витратної частини, зокрема за рахунок впровадження енергозберігаючих технологій, вдосконалення логістики постачання та збуту, а також перегляду підходів до закупівель ресурсів. Водночас, важливим резервом зростання прибутковості є підвищення продуктивності сільськогосподарської праці, використання високоврожайних культур і сучасної техніки, що дозволяє підвищити віддачу з одиниці площі чи одиниці витраченого ресурсу.

Окрім того, вагоме значення має диверсифікація джерел доходу, включно з переробкою власної продукції, розширенням ринків збуту та застосуванням інноваційних бізнес-моделей. У цьому контексті важливою умовою підвищення рентабельності є якісне фінансове планування, регулярний аналіз ключових показників діяльності та оперативне управлінське реагування на відхилення. Системна робота за цими напрямками дозволить агрофірмі забезпечити зростання економічної віддачі від використаних ресурсів, що сприятиме досягненню стабільної фінансової результативності та підвищенню інвестиційної привабливості підприємства.

3.3. Антикризове управління у контексті збереження прибутковості агробізнесу

В умовах зростання невизначеності та багатовекторного впливу кризових явищ на аграрний сектор особливої актуальності набуває проблема збереження прибутковості аграрного бізнесу. Аграрні підприємства дедалі частіше стикаються з фінансовими ризиками, викликаними коливаннями валютних курсів, зростанням вартості ресурсів, змінами кліматичних умов, дестабілізацією ринкової кон'юнктури, а також наслідками геополітичних подій. У цьому контексті антикризове управління виступає ключовим механізмом забезпечення фінансової стійкості та адаптивності агрофірм до змін у зовнішньому середовищі, особливо у період військового стану.

Антикризове управління в аграрному підприємстві під час повномасштабної війни розглядається як цілеспрямована система управлінських дій, спрямованих на своєчасне виявлення, оцінку та нейтралізацію деструктивних факторів, що загрожують стабільному функціонуванню бізнесу. Його основними завданнями є зниження рівня невизначеності, збереження ліквідності, забезпечення фінансової рівноваги та зростання рентабельності діяльності. Важливими інструментами у цьому процесі є впровадження системного моніторингу фінансових результатів,

оперативний аналіз динаміки витрат і доходів, формування резервів для покриття непередбачуваних витрат, а також диверсифікація видів діяльності.

Збереження прибутковості аграрного підприємства в умовах кризових впливів потребує комплексного перегляду підходів до управління витратами, трансформації фінансової структури та пошуку внутрішніх резервів ефективності. Доцільним є впровадження інноваційних технологій у виробничі процеси, підвищення якості управлінського обліку, розвиток партнерських зв'язків та коопераційних форм господарювання. Раціоналізація виробничих ресурсів, оптимізація обігових активів, а також удосконалення логістичних схем сприяють не лише зниженню витрат, а й формуванню доданої вартості, що в сукупності підтримує фінансову результативність навіть у нестабільних умовах.

Встановлено, антикризове управління стає необхідною умовою для збереження конкурентоспроможності та забезпечення економічної безпеки аграрного бізнесу. Його впровадження дозволяє адаптуватися до зовнішніх викликів, мінімізувати наслідки ризиків та сформувати стійку платформу для прибуткового функціонування підприємства у довгостроковій перспективі.

У системі антикризового управління аграрного підприємства «Гарасимів Агро» пропонуємо впровадити ефективні інструменти, які дозволять своєчасно виявляти кризові явища, ефективно реагувати на ризики та зберігати фінансову стабільність господарства. Запропонований комплексний підхід до управління кризами передбачає використання як фінансово-економічних, так і організаційно-стратегічних інструментів, адаптованих до специфіки агробізнесу (рис. 3.5).

Одним із ключових інструментів є фінансовий аналіз і прогнозування, які дають змогу оцінити поточний стан підприємства, виявити тенденції змін фінансових результатів та оперативно формувати антикризові плани дій. Завдяки таким аналітичним підходам можливо визначити критичні точки витрат, виявити неефективні процеси, а також встановити пріоритетні напрями оптимізації ресурсів.

Дієві інструменти антикризового управління агрофірмою

Рис. 3.5. Рекомендовані інструменти антикризового управління в агрофірмі «Гарасимів Агро»

Бюджетування і контроль витрат виступають важливими важелями стабілізації фінансового стану. Створення реалістичних бюджетів, щомісячне порівняння фактичних і планових показників дають можливість контролювати використання ресурсів та запобігати перевитратам. У кризовий період воєнного часу особливо актуальною є політика жорсткого витратного контролю та введення системи лімітів.

Управління ліквідністю та дебіторською заборгованістю є ще одним важливим аспектом антикризової політики. Забезпечення стабільного

грошового потоку через прискорення обороту капіталу, активну роботу з боржниками та раціональне управління запасами є основою фінансової стійкості підприємства в умовах нестабільності.

Диверсифікація діяльності та ринків збуту також належить до ефективних інструментів антикризового управління. Розширення асортименту продукції, вихід на нові географічні ринки, впровадження переробки сільськогосподарської продукції дозволяє підприємству зменшити залежність від кон'юнктурних коливань окремих сегментів ринку.

Суттєвого значення набуває і використання цифрових технологій, а саме автоматизація управлінського обліку, впровадження ERP-систем, супутниковий моніторинг посівів, аналіз великих даних тощо. Це не лише підвищує точність прийняття рішень, а й сприяє більш ефективному управлінню ризиками та ресурсами.

На рівні корпоративного управління ефективним інструментом є розробка антикризової стратегії, яка включає сценарне планування, створення резервного фонду, визначення відповідальних осіб за антикризові заходи, а також постійний моніторинг зовнішніх загроз.

Варто відзначити, система антикризового управління в агрофірмі повинна бути гнучкою, інтегрованою та орієнтованою на оперативне реагування, щоб не лише долати кризові ситуації, а й трансформувати їх у можливості для зростання та розвитку підприємства.

У системі антикризового управління аграрного підприємства вагоме місце належить управлінському обліку, який виступає ключовим інформаційним джерелом для прийняття своєчасних та обґрунтованих управлінських рішень. Його роль полягає не лише у зборі, обробці та наданні релевантної інформації керівництву, а й у сприянні прогнозуванню, контролю, аналізу та плануванню діяльності в умовах нестабільності та ризиків.

Особливу цінність управлінський облік має у процесі моніторингу витрат і доходів, оскільки дозволяє деталізовано відслідковувати структуру витрат за видами діяльності, підрозділами, технологічними етапами чи продуктами. Це

забезпечує можливість виявлення неефективних напрямів використання ресурсів, що є критичним у період кризи, коли необхідне жорстке контролювання витратної частини бюджету.

Крім того, системи калькулювання собівартості, засновані на даних управлінського обліку, дають змогу визначати реальний прибуток від кожного виду продукції чи послуг, а також обґрунтовано формувати цінову політику. Це особливо важливо для агропідприємств, які працюють у ринкових умовах зі змінною кон'юнктурою та залежать від сезонності виробництва. Іншою важливою функцією управлінського обліку в контексті антикризового управління є бюджетування та контроль виконання бюджетів. Побудова бюджетів за центрами відповідальності, порівняння фактичних і планових показників, аналіз відхилень забезпечують керівництво оперативною інформацією для коригування управлінських дій.

Прогнозування та сценарне моделювання, яке базується на даних управлінського обліку, дозволяє змодельовати декілька варіантів розвитку подій, оцінити потенційні ризики та підготувати відповідні заходи. У цьому контексті управлінський облік стає інструментом стратегічного планування та адаптації бізнесу до зовнішніх викликів.

Також слід відзначити роль управлінського обліку у формуванні інформаційного середовища для внутрішнього аудиту та контролю, що підвищує прозорість діяльності підприємства, дозволяє виявити порушення, запобігти шахрайству або зловживанням.

Отже, управлінський облік є не лише технічним інструментом збору даних, а стратегічною функцією сучасного аграрного підприємства, яка забезпечує інформаційну основу для ефективного антикризового управління, оптимізації ресурсів, підвищення рентабельності та забезпечення довгострокової стійкості бізнесу.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного комплексного дослідження системи обліку та аналізу доходів, витрат і фінансових результатів діяльності аграрного підприємства сформульовані наступні висновки та рекомендації.

Встановлено, що доходи, витрати і фінансові результати є базовими показниками, які відображають ефективність господарської діяльності та фінансову стійкість підприємства. Вони відіграють стратегічну роль, оскільки забезпечують основу для оцінювання результативності управлінських рішень. Обґрунтовано, що саме правильна інтерпретація та аналіз цих категорій дозволяють формувати обґрунтовану фінансову політику. Доходи та витрати виступають вихідними параметрами для визначення прибутку, а отже, і економічного успіху суб'єкта господарювання. Їх значення є визначальним для побудови стійкої бізнес-моделі в аграрному секторі.

Дослідження показало, що чітка класифікація доходів і витрат за економічними, функціональними та галузевими ознаками сприяє точному відображенню господарських процесів у системі бухгалтерського обліку. Такий підхід дозволяє деталізувати інформацію, підвищити її аналітичну цінність та забезпечити прозорість облікових даних. Розмежування доходів і витрат за видами діяльності є особливо важливим для підприємств сільськогосподарського спрямування. Визначено, що адекватне структурування витрат забезпечує ефективність внутрішнього контролю. Застосування класифікацій дає змогу покращити якість управлінського аналізу.

У результаті огляду нормативного середовища встановлено, що регулювання обліку досліджуваних об'єктів базується на положеннях національних стандартів бухгалтерського обліку. Основоположними документами у цій сфері є П(С)БО 15, 16, 3 та 25, які визначають принципи визнання, оцінки та відображення відповідних елементів. Водночас виявлено, що вітчизняна нормативна база недостатньо враховує специфіку аграрного виробництва, що ускладнює облік біологічних активів та сезонних витрат. Облікова політика підприємства виступає інструментом адаптації загальних

норм до реальних умов господарювання. Відтак, дотримання нормативів у поєднанні з гнучким управлінням дозволяє забезпечити достовірність звітності.

Проведено комплексну оцінку організаційної структури, ресурсної бази та основних видів діяльності підприємства. Встановлено, що агрофірма має чітку виробничу спеціалізацію, яка охоплює як рослинництво, так і тваринництво. Обліково-аналітична служба функціонує відповідно до вимог законодавства, із використанням автоматизованих систем обліку. Підприємство демонструє стабільні фінансові результати та позитивну динаміку зростання прибутковості. Загалом, ТОВ «Гарасимів Агро» характеризується високим рівнем організаційної зрілості та адаптивності до ринкових умов.

Дослідження показало, що облік доходів і витрат у ТОВ «Гарасимів Агро» ведеться згідно з журнально-ордерною формою обліку із застосуванням програмного забезпечення «MASTER: Бухгалтерія». Усі господарські операції фіксуються первинними документами, що відповідають специфіці аграрної діяльності. Доходи класифікуються за джерелами формування, а витрати – за економічними компонентами, що дозволяє здійснювати аналітичний контроль. Облік фінансових результатів здійснюється через типову кореспонденцію рахунків з подальшим їх відображенням на рахунку 79. Уся система побудована таким чином, щоб забезпечити прозорість та обґрунтованість звітних даних.

Проведений аналіз свідчить про стабільне зростання чистого доходу підприємства впродовж 2022-2024 років, що є позитивною тенденцією у діяльності агрофірми. Разом з тим, виявлено варіативність у структурі витрат, що вимагає постійного моніторингу їх доцільності. Найбільший прибуток був досягнутий у 2024 році, що пояснюється підвищенням цінової кон'юнктури та ефективним управлінням ресурсами. Визначено ключові складові витрат, які найбільше впливають на собівартість реалізації продукції. Проведений аналіз дає змогу встановити причини змін у фінансових результатах і прийняти відповідні управлінські рішення.

Оцінка рентабельності діяльності агрофірми відображає досить цікаву динаміку показників. Особливістю є те, що в умовах стабільної величини

прибутку (фінансового результату до оподаткування) показник рентабельності в агрофірмі характеризується динамікою до спадання впродовж аналізованих років. Це пояснюється одночасним зростанням активів аграрної компанії, які впродовж досліджуваного періоду зросли від 42547,2 тис. грн. до 101952,0 тис. грн. Така ситуація є позитивною, адже керівництво господарства активно реінвестує отриманий прибуток назад у бізнес шляхом придбання активів.

Обґрунтовано, що підвищення прибутковості можливе через впровадження системи антикризового управління, орієнтованої на адаптацію до змін ринкового середовища. Запропоновано конкретні напрями покращення, а саме оптимізація витрат, підвищення продуктивності, диверсифікація джерел доходу та розширення ринків збуту. Встановлено, що управлінський облік є інформаційною основою для антикризового управління та стратегічного планування. Він забезпечує гнучкість прийняття рішень через деталізацію даних про витрати, доходи та рентабельність за напрямками діяльності. Особливе значення має бюджетування, калькулювання собівартості та аналіз відхилень, які підвищують контрольованість процесів. Управлінський облік дозволяє своєчасно виявляти неефективні зони та формувати обґрунтовані рішення щодо оптимізації ресурсів. Його інтеграція в загальну систему управління сприяє збереженню прибутковості навіть у складних умовах функціонування, таких як воєнний стан у державі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилевич В.Д. Історія економічних учень. Київ: Знання. 2006. 582 с.
2. Базів С.І. Основи фінансового та управлінського обліку : навч. посібник. Київ: МАУП. 2014. 182 с.
3. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Київ. 2005. 690 с.
4. Бланк І.А. Управління прибутком. Київ: Ніка-Центр. 2012. 752 с.
5. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. Житомир: Вид-во «Рута». 2012. 832 с.
6. Бухгалтерський облік у галузях економіки : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: МАУП. 2012. 968 с.
7. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. За ред. проф. Ф.Ф. Бутиця. Житомир: ПП «Рута». 2011. 756 с.
8. Волкова І.А. Фінансовий облік – 1 : навч. посіб. Київ : ЦУЛ. 2010. 228 с.
9. Гарасим П.М. Курс фінансового обліку : навч. посіб. Київ : Знання. 2011. 566 с.
10. Гарасим П.М. Податковий облік і звітність на підприємствах : навч. посіб. Київ: Професіонал. 2009. 448 с.
11. Гетьман О.О. Економіка підприємства : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Центр навчальної літератури. 2009. 448 с.
12. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами : приклади та коментарі. Київ: Лібра. 2001. 367 с.
13. Головка І.В. Фінансовий аналіз : посібник. Київ. 2009. 241 с.
14. Давиденко Н.М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2005. № 2. С. 36-40.
15. Дем'яненко М.Я. Про співвідношення бухгалтерського та податкового обліку. *Облік і фінанси АПК*. 2016. № 1. С. 10-17.

16. Загородній А.Г. Бухгалтерський облік : основи теорії та практики : навч. посібник. Київ: «Знання». 2014. 342 с.
17. Загородній А.Г. Фінансовий словник. Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка». 2011. 384 с.
18. Задорожна Н.В. Макроекономічна теорія виробництва і витрат : навч. посібник. Київ. 2003. 219 с.
19. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
20. Іващенко В.І. Економічний аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Київ. 2015. 296 с.
21. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
22. Коблянська О.І. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Знання. 2014. 471 с.
23. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. Київ: Знання. 2004. 398 с.
24. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування. Київ: Центр навчальної літератури. 2016. 256 с.
25. Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Мельник Р.О. Облік в будівництві. Тернопіль: Економічна думка. 2012. 608 с.
26. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія. Київ: КНЕУ. 2016. 383 с.
27. Лень В.С. Фінансовий облік в Україні : задачі, тести, відповіді : навч. посіб. Київ: ЦНЛ. 2014. 320 с.
28. Лишиленко О.В. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2012. 687 с.
29. Маляревський Ю.Д. Фінансовий облік : навчально-методичний посібник для самот. вивчення дисципліни. Харків: ВД «ІНЖЕК». 2014. 136 с.
30. Маріуш Ф.А. Фінансовий аналіз. Київ. 2016. 260 с.

31. Мержа Н.В. Аналіз ймовірності банкрутства підприємств в економіці України. *Актуальні проблеми економіки*. № 9 (51). 2015. С. 65-69.
32. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства. Наказ Міністерства економіки України від 26 жовтня 2010 року № 1361. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME101039.html
33. Михайленко М.Г., Глушаченко А.І., Гончар В.П., Болмат Г.А. Бухгалтерський облік (теорія): навчальний посібник. Київ: Центр навч. літератури. 2012. 248 с.
34. Мних Є.В. Економічний аналіз : навч. посіб. Київ. 2011. 315 с.
35. Мних Є.В. Економічний аналіз : підруч. [для студентів вищих навчальних закладів]. Київ: Центр навчальної літератури. 2012. 412 с.
36. Мочерний С.В. Економічна теорія : навч. посіб. Київ: Видавничий центр «Академія». 2005. 292 с.
37. Нападовська Л.В. Управлінський облік : монографія. Дніпропетровськ: Наука і освіта. 2012. 450 с.
38. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом № 73 Мінфіну України від 07.02.2013 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
39. Нашкерська Г.В. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ: Кондор. 2016. 502 с.
40. Олійник О. В. Поняття витрат в працях вчених економістів. *Вісник ХДАУ*. 2011. № 8. С. 65-66.
41. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: zakon.rada.gov.ua/go/2755-17
42. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>

43. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
44. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2000 р. № 353. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01>
45. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 24 «Прибуток на акцію», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 16.07.2001 р. № 344. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0647-01>
46. Салига С.Я. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури 2015. 210 с.
47. Свідерський Д.Є. Облік та аудит фінансових результатів діяльності підприємств (на прикладі цукрових заводів асоціації «Київцукор»): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к.е.н.: спец. – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). Київ. 2015. 20 с. URL: <http://www.lib.ua.net/inode/36189.html>
48. Скалюк Р.В. Аналітичні інструменти оптимізації управління фінансовими результатами промислових підприємств. *Вісник ЖДТУ : Економічні науки*. 2015. № 1 (55). С. 277-279.
49. Сопко В.В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ: КНЕУ. 2004. 578 с.
50. Сук Л.К., Сук П.Л. Бухгалтерський облік: навч. посібник. Київ: Знання. 2005. 471 с.
51. Сурогата В.В. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури. 2014. 235 с.
52. Сучасний бухгалтерський облік, аналіз і аудит: галузевий аспект: колективна монографія у 2 т. Дніпропетровськ: «Герда». 2013. 358 с.
53. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз : навчальний посібник. Львів: «Новий світ-2000». 2014. 344 с.
54. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник. Київ: Алерта. 2006. 1080 с.

55. Фицко Т.О. Фінансовий аналіз : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення і практичних завдань. Київ: Вид-во Європейського університету. 2015. 325 с.
56. Хом'як Р.Л. Бухгалтерський облік в Україні : навчальний посібник. Львів: Національний університет «Львівська політехніка». 2009. 820 с.
57. Хомин П. Облікове забезпечення звітності про фінансові результати має бути методично обґрунтованим. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2011. № 6. С. 9-15.
58. Чайка В.І. Економіка зарубіжних країн : навчальний посібник. Київ. 2015. 351 с.
59. Чебанова Н.В. Бухгалтерський, фінансовий облік : посіб. Київ: Вид. центр «Академія». 2014. 871 с.
60. Червоненко С.Л. Методичні підходи щодо управління фінансовими результатами аграрних підприємств. *Економіка АПК*. 2015. № 3. С. 86-88.
61. Череп А.В. Економічний аналіз. Київ: Кондор. 2011. 259 с.
62. Чумаченко М.Г. Економічний аналіз. Київ: КНЕУ. 2003. 368 с.
63. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. Київ: Знання. 2016. 525 с.
64. Шкроміда В., Шкроміда Н., Кузишин І. Міжнародні ініціативи розвитку інтегрованої звітності бізнесу. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 2(49). С. 153-156. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-24>
65. Шморгун Л.Г. Менеджмент організацій : навч. посіб. Київ : Знання, 2015. 530 с.

Рис. Класифікація видів фінансових результатів (прибутку) підприємства

[3, 5, 10, 12, 50 та ін.]

Додаток Б

Типова кореспонденція рахунків з обліку доходів від реалізації
у ТОВ «Гарасимів Агро»

№ з./п.	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Реалізовано готову сільськогосподарську продукцію покупцям і замовникам та за готівку	36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» 30 «Каса»	7011 «Дохід від реалізації агропродукції рослинництва» 7012 «Дохід від реалізації агропродукції тваринництва» 7013 «Дохід від реалізації власноруч переробленої сільськогосподарської продукції» 703 «Дохід від наданих послуг (здійснених робіт)»
2.	Нараховані зобов'язання з ПДВ	7011 «Дохід від реалізації агропродукції рослинництва» 7012 «Дохід від реалізації агропродукції тваринництва» 7013 «Дохід від реалізації власноруч переробленої сільськогосподарської продукції» 703 «Дохід від наданих послуг (здійснених робіт)»	641 «Розрахунки за податками і платежами»
3.	Списано отриманий дохід від реалізації за видами діяльності в межах кожного структурного підрозділу на	7011 «Дохід від реалізації агропродукції рослинництва» 7012 «Дохід від реалізації	79 «Фінансові результати»

	фінансовий результат агропродукції тваринництва» 7013 «Дохід від реалізації власноруч переробленої сільськогосподарської продукції» 703 «Дохід від наданих послуг (здійснених робіт)»	
--	---	--

Додаток В

Типова кореспонденція рахунків з обліку інших операційних доходів у ТОВ «Гарасимів Агро»

№ оп.	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Відображено дохід у вигляді орендної плати за виробничі площі	37 «Розрахунки з різними дебіторами»	71 «Інший операційний дохід»
2.	Виявлено лишки виробничих і товарних запасів у результаті проведення інвентаризації ТМЦ	20 «Виробничі запаси» (за видами) 27 «Продукція сільсько-господарського виробництва» (за видами)	71 «Інший операційний дохід»
3.	Отримано готівкову суму штрафу	30 «Каса»	71 «Інший операційний дохід»
4.	Повернено дебіторську заборгованість, раніше визнану сумнівною	38 «Резерв сумнівних боргів»	71 «Інший операційний дохід»
5.	Списано заборгованість перед постачальниками та підрядниками після закінчення строку позовної давності	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	71 «Інший операційний дохід»
6.	Відображено суми податків і обов'язкових платежів, отриманих у складі інших операційних доходів	71 «Інший операційний дохід»	64 «Розрахунки за податками й платежами»
7.	Віднесено інший операційний дохід на фінансові результати	71 «Інший операційний дохід»	79 «Фінансові результати»

Додаток Д

Типова кореспонденція рахунків з обліку адміністративних витрат
у ТОВ «Гарасимів Агро»

№ оп.	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Нараховано знос основних засобів та нематеріальних активів адміністративного призначення	92 «Адміністративні витрати»	13 «Знос (амортизація) необоротних активів»
2.	Списано виробничі запаси на адміністративні потреби	92 «Адміністративні витрати»	20 «Виробничі запаси»
3.	Відображено витрати на службові відрядження управлінського персоналу	92 «Адміністративні витрати»	372 «Розрахунки з підзвітними особами»
4.	Відображено витрати з розрахунково-касового обслуговування банку	92 «Адміністративні витрати»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
5.	Нараховано податки, збори й обов'язкові платежі	92 «Адміністративні витрати»	64 «Розрахунки за податками й платежами»
6.	Нараховано заробітну плату адміністративному апарату та соціальний внесок згідно з чинним законодавством	92 «Адміністративні витрати»	66 «Розрахунки за виплатами працівникам» 65 «Розрахунки за страхуванням»
7.	Відображено витрати на ремонт, здійснений сторонніми організаціями, вартість послуг зв'язку і т.д.	92 «Адміністративні витрати»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
8.	Списано адміністративні витрати на фінансові результати	79 «Фінансові результати»	92 «Адміністративні витрати»

Типова кореспонденція рахунків з обліку витрат на збут
у ТОВ «Гарасимів Агро»

№ оп.	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Нарахована амортизація на торговельне обладнання та інші основні засоби торговельного призначення	93 «Витрати на збут»	13 «Знос (амортизація) необоротних активів»
2.	Списано пакувальні матеріали	93 «Витрати на збут»	20 «Виробничі запаси»
3.	Відображено витрати на службові відрядження працівників збуту	93 «Витрати на збут»	372 «Розрахунки з підзвітними особами»
4.	Нараховано заробітну плату працівникам, зайнятим збутом, і єдиний соціальний внесок згідно з чинним законодавством	93 «Витрати на збут»	66 «Розрахунки за виплатами працівникам» 65 «Розрахунки за страхуванням»
5.	Акцептовано рахунок рекламного агентства і ЗМІ за надані послуги з реклами	93 «Витрати на збут»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
6.	Списано витрати на збут на фінансові результати	79 «Фінансові результати»	93 «Витрати на збут»

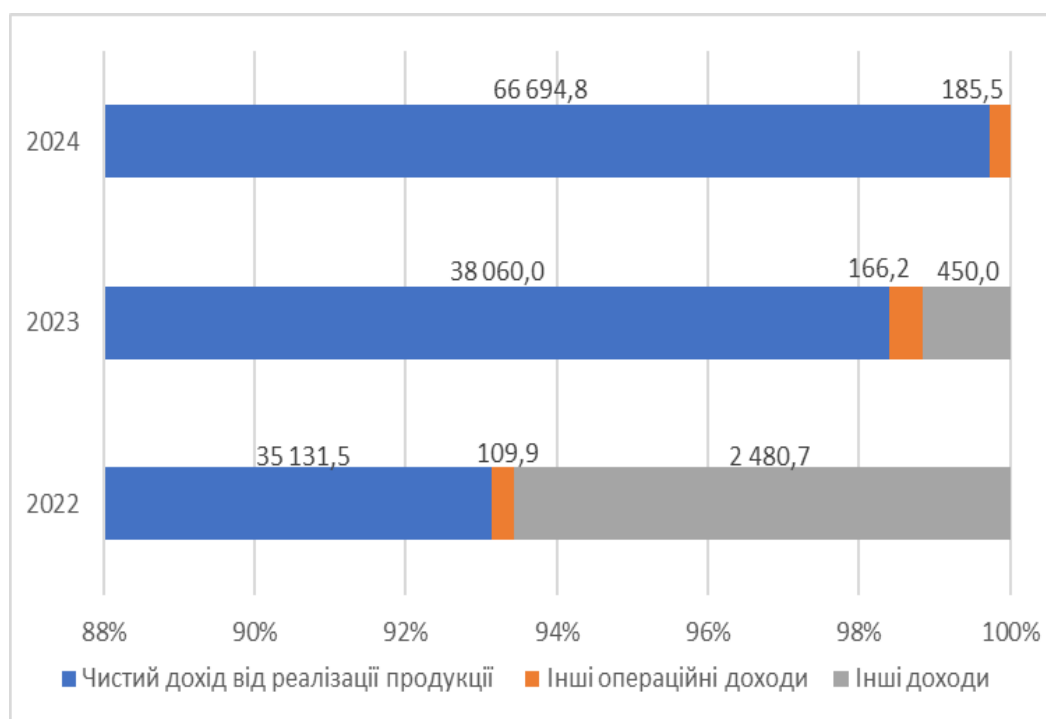

Рис. 1. Аналіз складу і структури отриманих доходів діяльності ТОВ «Гарасимів Агро» за 2022-2024 рр.

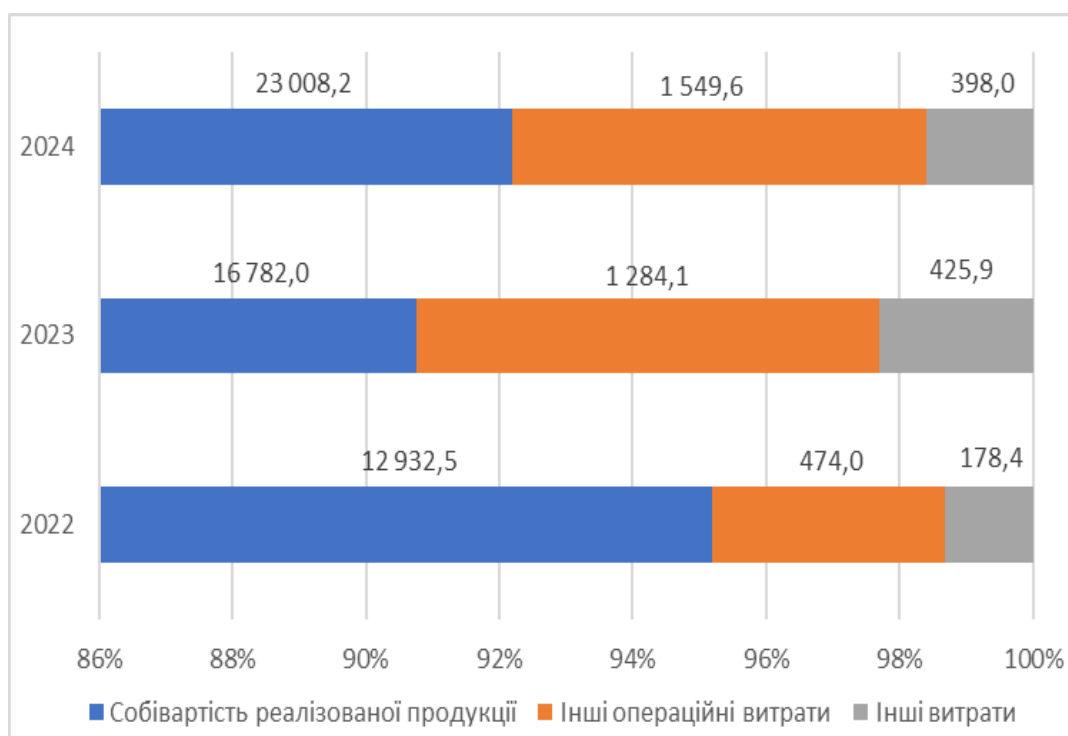

Рис. 2. Аналіз складу і структури понесених витрат діяльності ТОВ «Гарасимів Агро» за 2022-2024 рр.

Додаток К

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ГАРАСИМІВ АГРО"	Дата(рік,місяць,число) за ЄДРПОУ за КАТОТТГ за КОПФГ за КВЕД	Код		
		2024	01	01
Територія ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА		43213818		
Організаційно-правова форма господарювання ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ		UA26040230030079102		
Вид економічної діяльності Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур		240		
Середня кількість працівників, осіб 12		01.11		
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон вулиця УКРАЇНСЬКА, буд. 157, с. ГАРАСИМІВ, ТЛУМАЦЬКИЙ РАЙОН, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА обл., 78051		0684064602		

1.Баланс на 31 грудня 2023 р.

Актив		Форма № 1-м	Код за ДКУД	1801006
	Код рядка	На початок звітного року		На кінець звітного періоду
1	2	3		4
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	-		-
Первісна вартість	1001	-		-
Накопичена амортизація	1002	(-)		(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	3 327,1		1 755,5
Основні засоби :	1010	7 990,7		24 286,6
первісна вартість	1011	8 893,4		26 315,8
знос	1012	(902,7)		(2 029,2)
Довгострокові біологічні активи	1020	-		-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-		-
Інші необоротні активи	1090	-		-
Усього за розділом I	1095	11 317,8		26 042,1
II. Оборотні активи				
Запаси :	1100	18 718,3		26 622,3
у тому числі готова продукція	1103	15 816,6		22 832,2
Поточні біологічні активи	1110	-		-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3 930,8		3 951,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	45,8		485,2
у тому числі з податку на прибуток	1136	-		-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3 648,2		1 425,5
Поточні фінансові інвестиції	1160	-		-
Гроші та їх еквіваленти	1165	4 886,3		5 227,1
Витрати майбутніх періодів	1170	-		-
Інші оборотні активи	1190	-		-
Усього за розділом II	1195	31 229,4		37 711,3
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-		-
Баланс	1300	42 547,2		63 753,4

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	4 707,9	4 707,9
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	31 226,9	51 645,5
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	35 934,8	56 353,4
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	5 427,1	4 317,6
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	498,1	563,9
розрахунками з бюджетом	1620	69,3	289,5
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	35,7
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	617,9	2 193,3
Усього за розділом III	1695	6 612,4	7 400,0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	42 547,2	63 753,4

2. Звіт про фінансові результати
за _____ Рік 2023 _____ р.

		Форма № 2-м	Код за ДКУД	1801007
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	
1	2	3	4	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	38 060,0	35 131,5	
Інші операційні доходи	2120	166,2	109,9	
Інші доходи	2240	450,0	2 480,7	
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	38 676,2	37 722,1	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(16 782,0)	(12 932,5)	
Інші операційні витрати	2180	(1 284,1)	(474,0)	
Інші витрати	2270	(425,9)	(178,4)	
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(18 492,0)	(13 584,9)	
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	20 184,2	24 137,2	
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)	
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	20 184,2	24 137,2	

Керівник _____ (підпис)
Головний бухгалтер _____ (підпис)

ЕП
НАЗАРІЙ
МИХАЙЛОВИ
Ч

МАРУК НАЗАРІЙ МИХАЙЛОВИЧ
(підпис, прізвище)

(підпис, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ГАРАСИМІВ АГРО" Територія ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА Організаційно-правова форма господарювання ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ Вид економічної діяльності Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і злаків олійних культур Середня кількість працівників, осіб 12 Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком Адреса, телефон вулиця УКРАЇНСЬКА, буд. 157, с. ГАРАСИМІВ, ТЛУМАЦЬКИЙ РАЙОН, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА обл., 78051	Дата(рік,місяць,число) за ЄДРПОУ за КАТОТГ за КОПФГ за КВЕД	Код		
		2025	01	01
		43213818		
		UA26040230030079102		
		240		
		01.11		
		0684064602		

1.Баланс на 31 грудня 2024 р.

		Форма № 1-м	Код за ДКУД	1801006
Актив	Код	На початок	На кінець	
	рядка	звітнього року	звітнього періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	-	-	
Первісна вартість	1001	-	-	
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1 755,5	5 448,0	
Основні засоби :	1010	24 286,6	43 413,4	
первісна вартість	1011	26 315,8	48 831,6	
знос	1012	(2 029,2)	(5 418,2)	
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-	
Інші необоротні активи	1090	-	-	
Усього за розділом I	1095	26 042,1	48 861,4	
II. Оборотні активи				
Запаси :	1100	26 622,3	37 316,9	
у тому числі готова продукція	1103	22 832,2	26 897,6	
Поточні біологічні активи	1110	-	-	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3 951,2	12 251,8	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	485,2	430,4	
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 425,5	1 102,2	
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	
Гроші та їх еквіваленти	1165	5 227,1	1 989,3	
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-	
Інші оборотні активи	1190	-	-	
Усього за розділом II	1195	37 711,3	53 090,6	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття				
Баланс	1300	63 753,4	101 952,0	

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	4 707,9	5 161,7
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	51 645,5	93 570,0
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	56 353,4	98 731,7
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	4 317,6	2 249,7
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	563,9	56,7
розрахунками з бюджетом	1620	289,5	867,4
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	35,7	35,0
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	2 193,3	11,5
Усього за розділом III	1695	7 400,0	3 220,3
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	63 753,4	101 952,0

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2024 р.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	66 694,8	38 060,0
Інші операційні доходи	2120	185,5	166,2
Інші доходи	2240	-	450,0
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	66 880,3	38 676,2
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(23 008,2)	(16 782,0)
Інші операційні витрати	2180	(1 549,6)	(1 284,1)
Інші витрати	2270	(398,0)	(425,9)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(24 955,8)	(18 492,0)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	41 924,5	20 184,2
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	41 924,5	20 184,2

Форма № 2-м

Код за ДКУД

1801007

Керівник _____

(підпис)

Головний бухгалтер _____

(підпис)

ЕП
НАЗАРІЙ
МИХАЙЛОВИЧ

МАРУК НАЗАРІЙ МИХАЙЛОВИЧ

(ініціали, прізвище)

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

